PANKKISALAISUUSOHJEET 2021

Nämä pankkisalaisuusohjeet on valmisteltu pankkien välisenä yhteistyönä Finanssiala ry:ssä, ja ne korvaavat Finanssialan Keskusliitossa aikaisemmin valmistellut pankkisalaisuusohjeet. Lakimuutoksia on seurattu 15.12.2020 saakka. Pankkisalaisuusohjeen 2. kappaletta Pankkisalaisuuden alaiset tiedot on päivitetty syksyllä 2026.

FINANSSIALA

Sisällysluettelo

1 Pankkisalaisuuden periaate ja sen kehittyminen 5
2 Pankkisalaisuuden alaiset tiedot 6
3 Pankkisalaisuuden ja pankin liikesalaisuuden ero 6
4 Pankkisalaisuuden suhde henkilötietojen suojaan 7
5 Salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvat yhteisöt 7
6 Salassapitovelvolliset henkilöt 8
6.1 Pankin palveluksessa olevat 8
6.2 Toimielinten jäsenet 8
6.3 Tilintarkastajat 10
6.4 Palveluyrityksen henkilöstö ja muut pankin toimeksiannosta toimivat 10
6.5 Muut pankin tiloissa työskentelevät, pankkitoimintaan osallistumattomat 10
7 Pankkisalaisuuden ajallinen ulottuvuus 10
8 Salassapitovelvollisuus pankin sisällä 10
8.1 Salassa pidettävien tietojen tutkiminen 10
8.2 Salassa pidettävien tietojen paljastaminen toiselle toimihenkilölle 11
8.3 Asiamies- ja asiantuntijapalveluiden yhteydessä saadut tiedot 11
9 Yksityisille annettavat tiedot 11
9.1 Asiakkaan suostumus 11
9.1.1 Tietosuojasääntelyn käsittelyperusteet 11
9.1.2 Maksupalvelulain mukainen suostumus 12
9.2 Valtuutus 12
9.3 Edunvalvontavaltuutus 12
9.4 Yhteinen luotto, tili tai säilytys 13
9.5 Käyttöoikeus tiliin 13
9.6 Siirretty tili 13
9.7 Edunvalvonnassa olevan pankkitiedot 14
9.7.1 Yleistä edunvalvonnasta 14
9.7.2 Edunvalvojan tiedonsaantioikeus 14
9.7.3 Alaikäisen ja muun edunvalvonnassa olevan tiedonsaantioikeus 15
9.8 Puoliso 15
9.9 Kuolinpesää koskevat tiedot 16
9.9.1 Kuolinpesän osakas 16
9.9.2 Erityistestamentin saaja 16

9.9.3 Perunkirjoituksen toimituttaja ja uskottu mies 16
9.9.4 Pesänselvittäjä, pesänjakaja sekä testamentin toimeenpanija 17
9.9.5 Lesken tiedot 17
9.10 Osituksen tai omaisuuden erottelun toimittaja 17
9.11 Selvittäjä yrityssaneerauksessa 18
9.12 Selvittäjä ja ulosottomies yksityishenkilön velkajärjestelyssä 18
9.13 Konkurssipesän pesänhoitaja 18
9.14 Konkurssivelallinen 19
9.15 Selvitysmies 19
9.16 Takaaja 19
9.16.1 Ennen takaussitoumuksen allekirjoittamista 19
9.16.2 Takaussitoumuksen allekirjoittamisen jälkeen 19
9.17 Pantinomistaja 20
9.17.1 Ennen panttaussitoumuksen allekirjoittamista 20
9.17.2 Panttaussitoumuksen allekirjoittamisen jälkeen 20
9.18 Pantinhaltija 21
9.19 Velallinen 21
9.20 Pankki turva-asiakirjojen säilyttäjänä 21
9.21 Pantin myyntiä hoitava välittäjä 21
9.22 Shekin haltija 21
9.23 Korttimaksun maksunsaaja 22
9.24 Kortinhaltijat 22
9.25 Pankkien väliseen maksuliikenteeseen liittyvä tietojenanto 22
9.26 Maksajan oikeus saada tietoja väärästä maksunsaajasta 23
9.27 Tilinomistajaa koskevien tietojen antaminen maksunsaajalle, kun maksaja ei ole tiedossa 23
9.28 Maksunsaajaa koskevien tietojen antaminen maksajalle, kun maksunsaajan tilitiedot ovat vanhentuneita 24
9.29 Tietojen antaminen kolmansille maksupalveluntarjoajille 24
9.30 Oikeushenkilön puolesta toimivat henkilöt 25
9.30.1 Asemansa perusteella tietojen saantiin oikeutetut 25
9.30.2 Tilintarkastaja ja hallintoneuvoston jäsen 25
9.30.3 Edustamiseen ja nimenkirjoittamiseen oikeutetut 26
9.30.4 Rekisteröimätön yhteisö 26
10 Turvakielto 26
11 Laissa säädetyistä luovutusoikeuksista 27

11.1 Tietojen antaminen omistusyhteisölle, luotto- tai rahoituslaitokselle, talletuspankkien yhteenliittymälle, rahoitus- ja vakuutusryhmittymälle tai taloudelliselle yhteenliittymälle 27
11.2 Pankkien vakuusrahastoille annettavat tiedot 28
11.3 Sijoittajien korvausrahastolle annettavat tiedot 28
11.4 Tieteellinen tutkimuskäyttö 28
11.5 FINE ja muut riidanratkaisuelimet 28
11.6 Luottamusverkoston häiriöilmoitukset 29
11.7 Luottotietotoiminta 29
11.8 Asiakashäiriörekisterissä olevat tiedot 29
12 Viranomaisille annettavat tiedot 30
12.1 Yleistä 30
12.2 Finanssivalvonta 32
12.2.1 Tarkastusoikeus 32
12.2.2 Tietojen ja asiakirjojen saantioikeus pankilta 33
12.2.3 Oikeus saada tietoja ja asiakirjoja pankin konsolidointiryhmään kuuluvalta tai pankin määräysvallassa muutoin olevalta yhteisöltä 33
12.2.4 Pankin tilintarkastajan velvollisuus toimittaa tietoja 34
12.2.5 Markkinoiden väärinkäyttöön liittyvä ilmoitusvelvollisuus 34
12.2.6 Finanssivalvonnan salassapitovelvollisuus 34
12.3 Tietosuojavaltuutetulle annettavat tiedot 35
12.4 Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettavat tiedot 35
12.5 Talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö valvontatehtävän suorittajana 35
12.6 Valtion vakuusrahasto 35
12.7 Rahoitusvakausvirastolle annettavat tiedot 36
12.8 Veroviranomaiset 36
12.8.1 Yleistä 36
12.8.2 Pankkitiedustelun yksilöinti 37
12.8.3 Tietojenantovelvollisuuden rajoitukset 37
12.8.4 Veroviranomaisen tarkastamisoikeus 38
12.8.5 Vertailutietotarkastus 38
12.8.6 Vieraan valtion verotus 39
12.9 Suomen Pankki 39
12.10 Poliisiviranomaiset 39
12.10.1 Rikoksen estämistä tai selvittämistä koskeva tiedustelu 39
12.10.2 Pankkiin kohdistunut rikos 40
12.10.3 Takavarikko 40
12.10.4 Tietojen antaminen poliisitutkintaa varten 41

12.10.5 Rahanpesun selvittelykeskus 41
12.10.6 Kansainväliset finanssipakotteet ja varojen jäädyttäminen terrorismin torjumiseksi 41
12.11 Syyttäjä-, tulli- ja rajavartioviranomaiset 42
12.12 Konkurssiasiamies 42
12.13 Ulosottoviranomaiset 43
12.13.1 Yleistä 43
12.13.2 Tiedustelun kohteena oleva omaisuus 44
12.13.3 Turvaamistoimen täytäntöönpano 45
12.14 Rahankeräyksiä valvovat viranomaiset 45
12.15 Muut viranomaiset 46
12.15.1 Holhousviranomaisille annettavat tiedot 46
12.15.2 Sosiaaliviranomaisille annettavat tiedot 46
12.15.3 Kansaneläkelaitokselle ja muutoksenhakuelimille annettavat tiedot 47
12.15.4 Oikeusaputoimiston tietojensaantioikeus 47
13 Toimihenkilön kuuleminen todistajana 48
13.1 Esitutkinta 48
13.1.1 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki ei ole asianomistajana 48
13.1.2 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki on asianomistajana 48
13.2 Tuomioistuin 48
13.2.1 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki ei ole asianomistajana, tai asiakkaiden välisessä riita-asiassa 48
13.2.2 Todistajana riita-asiassa, jossa pankki on asianosaisena, tai rikosasiassa, jossa pankki on asianomistajana 49
14 Pankki asianosaisena oikeudenkäynnissä 49
15 Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta aiheutuvat seuraamukset 49
15.1 Rikosoikeudelliset seuraamukset 50
15.2 Vahingonkorvaus ja työoikeudelliset seuraamukset 51
16 Määritelmät 51

Pankkisalaisuusohjeet

Näissä pankkisalaisuusohjeissa käytetään jäljempänä käsitettä pankki kuvaamaan laajasti salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia yrityksiä ja yhteisöjä. Näitä ovat esimerkiksi pankit, muut luottolaitokset, rahoitusyhtiöt ja sijoituspalveluyritykset sekä sijoitusrahastolaissa tarkoitetut rahastoyhtiöt ja säilytysyhteisöt. Salassapitovelvollisuus koskee myös niiden palveluksessa olevia ja niitä edustavia henkilöitä. Keskeiset käsitteet on määritelty kohdassa 16.

1 Pankkisalaisuuden periaate ja sen kehittyminen

Pankkien toimi- ja luottamushenkilöt saavat tehtäviensä hoidon, kuten luotonannon ja omaisuudenhoitopalvelujen, yhteydessä tietoja asiakkaiden ja muiden henkilöiden taloudellisista ja muista asioista. Myös esimerkiksi maksuliikenteen yhteydessä pankkiin kertyy asiakkaita koskevia tietoja.

Pankkitoiminta edellyttää asiakkaiden luottamusta heidän taloudellisten ja yksityisten asioidensa salassa pitämiseen. Pankin toimihenkilö tai toimielimen jäsen ei saa kertoa ulkopuolisille tietoja asiakkaiden asioista. Pankkisalaisuus suojaa paitsi yksityishenkilöitä myös yrityksiä ja muita yhteisöjä.

Pankkisalaisuusperiaatetta on noudatettu yhtä kauan kuin on harjoitettu pankkitoimintaa. Aluksi periaatetta noudatettiin ilman kirjoitettua lakia tavanomaisena oikeutena, moraalin ja hyvän tavan sääntöjen tukemana. Suomessa pankkisalaisuusperiaate kirjattiin ensimmäisen kerran kaikkien pankkien osalta lainsäädäntöön vuonna 1970 voimaan tulleissa pankkilaeissa. Periaate säilytettiin myöhemmissä luottolaitostoiminnasta annetuissa laeissa (1607/1993 ja 121/2007) ja edelleen voimassa olevassa luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014, jäljempänä luottolaitoslaki). Pankkisalaisuudesta säädetään luottolaitoslain menettelytapoja asiakasliiketoiminnassa koskevan 15 luvun 14–15 §:ssä.

Pankkitoiminnan kehittyessä on pankkisalaisuuden merkitys rahoitusalan häiriöttömän toiminnan turvaajana kasvanut entisestään. Yksittäisen asiakkaan edun lisäksi pankkisalaisuuden noudattaminen on siten myös yleisen edun mukaista. Nämä edut saattavat kuitenkin joutua ristiriitaan. Tietyissä tapauksissa lainsäätäjä onkin katsonut, että pankkisalaisuuden on väistyttävä suuremman yleisen edun hyväksi. Tästä syystä viranomaisille on annettu eri laeissa tiedonsaantioikeuksia. Nämä tapaukset on kuitenkin tarkoin määritelty lain säännöksin. Poikkeussäännöksinä niitä on tulkittava suppeasti. Keskeisimpiä viranomaisten tiedonsaantioikeuksia käsitellään jäljempänä kunkin tietojen saantiin oikeutetun viranomaisen kohdalla.

Luottolaitoslain mukaista pankkisalaisuusvelvoitetta vastaavasta salassapitovelvollisuudesta säädetään muualla lainsäädännössä, kuten rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa, arvopaperimarkkinalaissa, sijoituspalvelulaissa, sijoitusrahastolaissa, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa, vakuutusyhtiölaissa ja arvo-osuuslainsäädännössä.

2 Pankkisalaisuuden alaiset tiedot

Luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 15 luvun 14 §:n mukaan joka luottolaitoksen tai sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen, luottolaitosten yhteenliittymän taikka luottolaitoksen asiamiehen tai muun luottolaitoksen lukuun toimivan yrityksen toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa taikka niiden toimeksiannosta tehtävää suorittaessaan on saanut tietää luottolaitoksen tai sen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuun ryhmittymään kuuluvan yrityksen asiakkaan tai muun sen toimintaan liittyvän henkilön taloudellista asemaa tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevan seikan taikka liikesalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen.

Salassapitovelvollisuus ulottuu sekä pysyvään että tilapäiseen asiakassuhteeseen. Pankkisalaisuusvelvoite ei rajoitu vain pankin ja asiakkaan välisiin pankkiasioihin, vaan käsittää myös tämän suhteen ulkopuolelle jäävät asiat, jos niistä on saatu tieto pankkiasioiden yhteydessä. Salassapitovelvollisuus ulottuu myös muita henkilöitä kuin pankin asiakkaita koskeviin tietoihin.

Salassapitovelvollisuus edellyttää myös sitä, että pankki arvioi käytettävien viestintäkanavien suojaustason ja turvallisuuden riskiperusteisesti ottaen huomioon viestin sisällön.

Pankkisalaisuus koskee sellaisia tietoja, joiden osalta asiakkaalla voidaan katsoa olevan salassapitotahto. Pankkisalaisuus ei siten välttämättä koske sellaista tietoa, joka on yleisesti tiedossa eikä myöskään julkiseksi tullutta, alun perin salassa pidettävää tietoa. Pankkisalaisuus ei myöskään automaattisesti koske yksittäistä tietoa siitä, että henkilö on pankin asiakas, ellei siihen liity muuta salassa pidettävää sisältöä kuten asiakkaan taloudellista asemaa, yksityiselämän seikkaa tai liikesalaisuutta kuvaavaa tietoa.

Salassapitovelvollisuus ulottuu myös tietoihin, jotka on saatu toiselta pankilta tai samaan ryhmittymään tai taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvalta yritykseltä. Tällaisen tiedon saaminen voi perustua esimerkiksi maksujenvälitykseen (ks. maksuliikenteeseen liittyvien asiakasta koskevien tietojen luovuttamisesta kohdat 9.25–9.28) tai ryhmittymän tai taloudellisen yhteenliittymän markkinointitoimenpiteisiin (11.1).

3 Pankkisalaisuuden ja pankin liikesalaisuuden ero

Pankin omat liikesalaisuudet ja asiakkaiden tietoja koskeva pankkisalaisuus on erotettava toisistaan. Pankkisalaisuudesta on kysymys silloin, kun tietty tieto voidaan liittää tiettyyn pankin asiakkaaseen tai pankin asiakas voidaan yksilöidä tiedon perusteella. Pankkisalaisuuden piiriin kuuluvaa ei ole mm. tiettyä asiakasryhmää koskevien tietojen paljastaminen, jos tietoja ei voida liittää tiettyyn pankin asiakkaaseen.

Kaikilla yrityksillä on omat liikesalaisuutensa, joita yrityksen palveluksessa olevat henkilöt eivät saa paljastaa ulkopuolisille ilman lupaa. Pankin liikesalaisuuksia ovat esimerkiksi pankin kehittämis- ja markkinointisuunnitelmat, pankin taloutta kuvaavat yksityiskohtaiset tunnusluvut, pankin omistaman kiinteistön myynti, pankin hallintoneuvostossa ja hallituksessa käsitellyt asiat sekä pankin sisäiseen käyttöön tarkoitetut asiakkaitakin koskevat tiedot tai asiakirjat. Näiden asioiden osalta pankilla on harkintavalta toisin kuin asiakkaiden pankkisalaisuuden osalta. Pankin toimi- ja luottamushenkilöt eivät kuitenkaan saa paljastaa

pankin omia liikesalaisuuksia. Pankin liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja saavat ilmaista vain ne henkilöt, joilla asemansa tai erikseen saamansa luvan perusteella on siihen oikeus.

Elinkeinotoimintaan liittyvistä liikesalaisuuksista ja teknisistä ohjeista säännellään liikesalaisuuslaissa (595/2018). Liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa, joka (a) ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa; (b) jolla on taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa; ja (c) jonka laillinen haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin sen suojaamiseksi. Lisäksi pankeilla on omat ohjeensa liikesalaisuuksiin liittyvistä menettelytavoista.

Jos pankki- tai liikesalaisuuksia sisältäviä asiakirjoja toimitetaan viranomaisille, on syytä varmistua asiakirjojen salassapidosta merkitsemällä asiakirjat tai osan niistä tarpeen vaatiessa salaisiksi, koska viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan viranomaistoiminta on lähtökohtaisesti julkista. Viranomaisen on kuitenkin pidettävä salassa liikesalaisuuksia tai muulla perusteella salassa pidettäviä tietoja sisältävät asiakirjat. Pankin oikeutta ilmaista pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja oikeuksiensa turvaamiseksi oikeudenkäynnissä käsitellään jäljempänä kohdassa 14.

4 Pankkisalaisuuden suhde henkilötietojen suojaan

Pankkisalaisuuden ydintä on kielto ilmaista tai muuten luovuttaa asiakkaan tai muun sen toimintaan liittyvän henkilön taloudellista asemaa tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevaa tietoa kolmannelle. Mikäli tiedoissa ei ole kyse luonnollista henkilöä koskevista tiedoista, tällaiseen käsittelyyn ei sovelleta tietosuojalainsäädäntöä. Toisaalta jos kyseessä on esimerkiksi luonnollista henkilöä koskevien tilitietojen luovuttaminen kolmannelle, tulee huomioida myös tietosuojalainsäädännön asema yleissääntelynä.

EU:n tietosuoja-asetuksen (2016/679/EU, jäljempänä tietosuoja-asetus) soveltaminen alkoi 25.5.2018. Asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn ja näin ollen asetuksella on merkitystä tilanteissa, joissa pankkilaisuuden alaiset tiedot ovat henkilötietoja. Asetus on suoraan sovellettavaa kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Kansallisella sääntelyllä voidaan täsmentää ja täydentää tätä EU-tasoista sääntelyä. Kansallinen henkilötietojen käsittelyn yleislaki on tietosuojalaki (1050/2018) ja Suomessa on lukuisia muita lakeja, joissa on täsmentävää ja täydentävää sääntelyä liittyen henkilötietojen käsittelyyn. Pankkisalaisuuteen liittyvä sääntely ja sen tulkinnat voivat olla tietosuojasääntelyä täydentäviä ja täsmentäviä.

Tietosuoja on olennainen osa yksityisyyden suojaa, josta nauttivat yksityishenkilöiden lisäksi myös muun muassa yhteisöiden ja yritysten henkilöedustajat ja työntekijät, jotka hoitavat näiden pankkiasioita. Myös pankkisalaisuus toteuttaa yksityisyyden suojan turvaamista. Koska tietosuojasääntely kattaa vain henkilötietojen käsittelyn, on pankkisalaisuuden soveltaminen tässä suhteessa laajempaa.

5 Salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvat yhteisöt

Pankkisalaisuus koskee myös luottolaitoksen kanssa samaan konserniin, konsolidointiryhmään tai ryhmittymään kuuluvaa yritystä, rahoituslaitosta, luottolaitosten yhteenliittymää, omistusyhteisöä, ulkomaisen pankin sivuliikettä sekä luottolaitoksen asiamiestä tai muuta

luottolaitoksen lukuun toimivaa yritystä. Edellä tarkoitettuja yrityksiä ovat esimerkiksi säilytysyhteisöt ja sijoituspalveluyritykset.

Omistusyhteisö, luottolaitosten yhteenliittymä ja ryhmittymä sekä konsolidointiryhmä on määritelty kohdassa 16.

Tätä pankkisalaisuusohjetta ei suoraan sovelleta suomalaisen luottolaitoksen kanssa samaan konserniin kuuluviin ulkomaisiin tytäryhtiöihin, ellei luottolaitos tee itsenäistä päätöstä ylikansallisesta soveltamisesta.

6 Salassapitovelvolliset henkilöt

Luottolaitoslain 15 luvun 14 §:n mukaan luottolaitoksen, sen konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen tai luottolaitosten yhteenliittymän tai muun luottolaitoksen lukuun toimivan yrityksen toimielimen jäsen tai varajäsen taikka niiden palveluksessa tai toimeksiannosta tehtävää suorittava henkilö ei saa ilmaista pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia seikkoja. Sama koskee luottolaitoksen asiamiestä ja luottolaitoksen asiamiehen palveluksessa olevaa tai asiamiehen toimeksiannosta tehtävää suorittavaa.

Vastaava salassapitovelvollisuus koskee myös ryhmittymään kuuluvan yrityksen taikka sen asiamiehen tai ryhmittymään kuuluvan yrityksen toimeksiannosta toimivan muun yrityksen toimielimen jäsentä, varajäsentä tai toimeksiannosta tehtävää suorittavaa.

6.1 Pankin palveluksessa olevat

Salassapitovelvollinen on jokainen pankin palveluksessa oleva henkilö. Salassapitovelvollisia ovat myös ne henkilöt, jotka eivät ole varsinaisissa asiakaspalvelutehtävissä.

6.2 Toimielinten jäsenet

Toimielinten jäsenet ovat salassapitovelvollisia. Salassapitovelvollisia toimielinten jäseniä ovat esimerkiksi hallintoneuvoston, johtokunnan ja hallituksen jäsen sekä toimitusjohtaja, toimipaikan valvoja ja sivuliikkeen johtaja. Myös hallintotehtäviä hoitavan toimikunnan jäsen, hallituksen valitsemat valiokuntien jäsenet ja tarkastajat sekä säästöpankissa isäntä on salassapitovelvollinen.

Salassapitovelvollisia ovat lisäksi sijoittajien korvausrahaston, vanhan talletussuojarahaston (VTS-Rahasto) ja pankkien vakuusrahaston hallituksen ja valtuuskunnan jäsen sekä rahaston asiamies.

Salassapitovelvollisuus koskee myös edellä mainittujen toimielinten varajäseniä sekä muita vastaavassa asemassa olevia toimielinten jäseniä ja sijaisia.

Salassapitosäännökset eivät koske yhtiökokousta, isäntien kokousta, osuuskunnan kokousta tai edustajistoa eikä kokoukseen osallistuvia osakkaita, tallettajia, kantarahastotodistuksen tai sijoitusosuuden omistajia tai jäseniä eikä niille saa luovuttaa salassa pidettäviä tietoja.

6.3 Tilintarkastajat

Pankin ja pankkien yhteenliittymän tilintarkastajat eivät saa ilmaista, mitä he ovat tilintarkastusta toimittaessaan saaneet tietää pankkisalaisuuden kohteena olevista asioista. Salassapitovelvollisuus koskee myös tilintarkastajan käyttämiä apulaisia.

6.4 Palveluyrityksen henkilöstö ja muut pankin toimeksiannosta toimivat

Luottolaitoslain 15 luvun 14 §:n mukaan pankin toimeksiannosta tehtävää suorittava kuuluu salassapitovelvollisten piiriin. Esimerkiksi IT-palvelu-, postitus-, arvokuljetus-, automaattihuolto-, siivous-, vartiointi- ja kirjanpitoyritysten sekä muiden palveluyritysten työntekijät ovat vaitiolovelvollisia siitä, mitä he ovat saaneet tietää pankkisalaisuuden kohteena olevista asioista tehtävää suorittaessaan. Edellä mainittujen ulkopuolisten palveluyritysten on huolehdittava, että palveluyrityksen työntekijät ovat tietoisia ja noudattavat salassapitovelvoitetta.

6.5 Muut pankin tiloissa työskentelevät, pankkitoimintaan osallistumattomat

Luottolaitoslain 15 luvun 14 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus ei ulotu sellaisiin henkilöihin, jotka eivät suorita tehtäviä pankin toimeksiannosta (esim. ryhmittymään kuulumattoman yhtiön toimihenkilö, joka myy yhtiönsä tuotteita tai palveluja pankin konttorissa). Tästä syystä pankin on vaadittava, että pankin tiloissa työskentelevät pankkitoimintaan osallistumattomat henkilöt antavat vaitiolositoumuksen, elleivät he ole muun lainsäädännön nojalla velvoitettuja pitämään tiedot salassa. Lisäksi näiden henkilöiden työskentelytilat on pyrittävä järjestämään siten, ettei pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja ole heidän ulottuvillaan.

7 Pankkisalaisuuden ajallinen ulottuvuus

Salassapitovelvollisuus alkaa, kun pankin toimi- tai luottamushenkilö aloittaa palvelussuhteen tai luottamustehtävän hoitamisen. Salassapitovelvollisuus koskee niin työ- kuin vapaa-aikaakin. Salassapitovelvollisuus säilyy myös palvelus- tai luottamussuhteen päättymisen jälkeen.

Pankkisalaisuus ei koske vain asiakassuhteen aikana saatuja tietoja, vaan se koskee myös sekä ennen asiakassuhdetta että sen jälkeen saatuja tietoja. Siten salassapitovelvollisuus koskee esimerkiksi asiakassuhteen aloittamisesta käydyissä neuvotteluissa pankille annettuja tietoja, vaikka henkilöstä tai yrityksestä ei olisikaan tullut pankin asiakasta.

8 Salassapitovelvollisuus pankin sisällä

8.1 Salassa pidettävien tietojen tutkiminen

Toimihenkilö ei saa hankkia tai tutkia salassa pidettäviä tietoja muutoin kuin työtehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

8.2 Salassa pidettävien tietojen paljastaminen toiselle toimihenkilölle

Salassa pidettäviä asioita ei saa pankin sisälläkään paljastaa toiselle toimihenkilölle muutoin kuin työtehtävien edellyttämässä laajuudessa.

8.3 Asiamies- ja asiantuntijapalveluiden yhteydessä saadut tiedot

Pankin tarjoamien asiamies- ja asiantuntijapalveluiden yhteydessä saatuja tietoja saa käyttää pankin omassa toiminnassa vain toimeksiantaja-asiakkaan luvalla.

Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi asiakasyhteisön lukuun pidetyn osakasrekisterin tiedot tai vakuutusyhtiön asiamiehenä toimimisen yhteydessä saadut arkaluonteiset, esimerkiksi terveydentilaa koskevat tiedot. Myös muu lainsäädäntö, kuten tietosuojalainsäädäntö ja arvopaperimarkkina- sekä vakuutuslainsäädäntö rajoittavat tietojen käyttöä.

9 Yksityisille annettavat tiedot

Pääsääntö on, ettei kenelläkään, esimerkiksi yksityishenkilöllä, yhtiöllä, yhdistyksellä tai säätiöllä, ole oikeutta saada tietoja muiden pankkiasioista.

Seuraavassa mainitaan tärkeimmät poikkeukset edellä mainittuun pääsääntöön sekä toimintaohjeet niitä yleisimpiä käytännön tilanteita varten, joissa yksityiset tiedustelevat muiden pankkiasioista. Jos henkilön tiedonsaantioikeus perustuu tuomioistuimen päätökseen, asiaa koskeva tuomioistuimen määräyskirja on esitettävä pankille.

9.1 Asiakkaan suostumus

Asiakas voi antaa suostumuksensa siihen, että pankki antaa hänen pankkiasioistaan tietoja jollekin muulle pankkisalaisuuden estämättä. Suostumuksen edellytyksiä on pankkisalaisuuteen liittyvien asioiden yhteydessä arvioitava aina asiayhteyden kautta.

Suostumuksen on aina suositeltavaa olla kirjallinen, sillä mahdollisissa riitatilanteissa suullisesti annetun suostumuksen toteen näyttäminen on usein vaikeaa.

9.1.1 Tietosuojasääntelyn käsittelyperusteet

Jos kyse on luonnollista henkilöä koskevista henkilötiedoista ja niiden luovuttamisesta, tulee ottaa tietosuoja-asetuksen käsittelyperusteille (esim. suostumus, oikeutettu etu) asettamat vaatimukset huomioon soveltuvin osin. Toisaalta esimerkiksi yritystietojen luovuttamiseen ei sovelleta tietosuojalainsäädäntöä.

9.1.2 Maksupalvelulain mukainen suostumus

Suostumuksen muodosta on myös tarkempia määräyksiä suostumus erityislainsäädännössä, kuten maksupalvelulaissa (290/2010). Maksupalvelulain mukaan palveluntarjoaja saa vain maksupalvelun käyttäjän nimenomaisella suostumuksella käsitellä sellaisia henkilötietoja, jotka ovat tarpeen maksupalvelujen tarjoamiseksi. Asiakas voi kuitenkin antaa tällaisen nimenomaisen suostumuksen sopimusehdoissa eli maksupalvelulain mukaisella ”nimenomaisella suostumuksella” ei tarkoiteta täysin samaa asiaa kuin tietosuoja-asetuksessa mainitulla nimenomaisella suostumuksella. Maksupalvelulain mukainen suostumus on sidottu vain maksupalvelulain mukaisten palvelujen tarjoamiseen, eikä maksupalvelun tarjoaja voi pyytää sopimusehdoissa suostumusta muiden pankkisalaisuuden alaisten tietojen keräämiseen tai käsittelyyn.

9.2 Valtuutus

Asiakas voi valtuuttaa toisen henkilön saamaan tietoja pankkiasioistaan. Valtuutus on annettava kirjallisesti, jolloin se on esitettävä alkuperäisenä pankissa tai sähköisesti. Sähköisesti annettu valtuutus edellyttää vahvaa tunnistamista.

Valtakirjassa on yksilöitävä, mitä tietoja valtuutetulla on oikeus saada valtuuttajan pankkiasioista tai osasta pankkiasioita. Avoin asianajovaltakirja ei riitä. Valtakirjan teksti voidaan laatia monella tavalla, esimerkiksi:

> V A L T A K I R J A
>
> Valtuutan X:n (nimi ja hetu) saamaan kaikki hänen haluamansa tiedot A-pankissa olevista tileistäni ja luotoistani (tarvittaessa tili- ja lainanumerot) ja muista pankkiasioistani (tarvittaessa yksilöity listaus).
>
> Paikka ja päiväys
>
> Valtuuttajan allekirjoitus (nimen selvennys ja henkilötunnus)

Jos valtakirjan oikeellisuutta tai sen voimassaoloa on syytä epäillä, valtuuttajaan voidaan ottaa yhteys asian varmistamiseksi ennen kuin tietoja annetaan.

Jos valtuutetulla on valtakirjan mukaan oikeus vain nostaa tililtä varoja, hänellä ei ole oikeutta saada tiliä koskevia tietoja.

Tietosuoja-asetuksen mukaista tarkastus- tai siirtopyyntöä ei voi tehdä valtakirjalla pyynnön henkilökohtaisen luonteen vuoksi.

9.3 Edunvalvontavaltuutus

Edunvalvontavaltuutus on henkilön valitsemalleen luottohenkilölle antama valtuutus, jonka hän määrää tulemaan voimaan siinä tapauksessa, että tulee itse kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan.

Edunvalvontavaltuutus on tavallisen valtakirjan ja edunvalvojan määräämisen välimuoto. Edunvalvontavaltuutus tulee voimaan Digi- ja väestötietoviraston vahvistuksella. Digi- ja väestötietovirasto merkitsee valtuutuksen holhousasioiden rekisteriin, jos valtuutus koskee edustamista taloudellisissa asioissa.

Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo ei lakkauta päämiehen aiemmin antamia valtuutuksia, joten myös päämiehen aikaisemmin antamat valtuutukset ovat voimassa. Edunvalvontavaltuutettu on kuitenkin oikeutettu peruuttamaan päämiehen aiemmin antamat valtuutukset.

Pankki on velvollinen pyynnöstä antamaan Digi- ja väestötietovirastolle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi. Jos on annettu yleisluonteinen edunvalvontavaltakirja, valtuutetulla on sama kokonaisvastuu kuin edunvalvojalla tutkia, mitä on tapahtunut, esim. onko päämiehellä korvaussaatavia. Edunvalvontavaltuutetulla on menneisyyteen ulottuva tiedonsaantioikeus niiden asioiden osalta, jotka valtakirja kattaa.

9.4 Yhteinen luotto, tili tai säilytys

Yhteinen luotto

Kun luotossa on velallisina useampi henkilö yhdessä, heillä kaikilla on oikeus yksinäänkin saada tätä luottoa koskevia tietoja.

Yhteinen tili tai säilytys

Jokaisella tilinomistajalla on oikeus yksin saada tiliä koskevia tietoja riippumatta siitä, voiko hän käyttää tiliä yhdessä toisen tilinomistajan kanssa vai erikseen.

Edellä lausuttu soveltuu myös yhteiseen säilytykseen.

9.5 Käyttöoikeus tiliin

Tilinkäyttöoikeuden haltijalla on oikeus saada tiedot tilin käytöstä käyttöoikeutensa ajalta. Käyttöoikeuden haltijalla on oikeus tietojen saantiin yksinkin, vaikka hänellä olisi käyttöoikeus tiliin yhdessä toisen kanssa. Tilinomistajalla on aina oikeus saada tieto kaikista käyttöoikeuden haltijan tekemistä tilitapahtumista.

Säästökirjan haltijalla, joka ei ole tilinomistaja, on oikeus saada tieto vain tilin saldosta.

9.6 Siirretty tili

Jos tili on siirretty toiselle henkilölle, siirronsaajalla on oikeus saada tieto vain tilin saldosta ja siirron jälkeisistä tilitapahtumista.

Tilin siirtyessä yleisseuraantona, esimerkiksi sulautumis- tai jakautumistilanteissa, siirron saajalla on oikeus saada kaikki siirretyn tilin tiedot myös siirtoa edeltävältä ajalta.

9.7 Edunvalvonnassa olevan pankkitiedot

9.7.1 Yleistä edunvalvonnasta

Edunvalvonnassa ovat alaikäiset sekä ne täysi-ikäiset, joille on määrätty edunvalvoja. Edunvalvonnassa olevaa kutsutaan edunvalvojan päämieheksi.

Alaikäisiä ovat alle 18-vuotiaat. Alaikäisen edunvalvojia ovat tavallisesti hänen huoltajansa. Esimerkiksi tuomioistuin on kuitenkin voinut avioerotuomion yhteydessä määrätä vain toisen vanhemmista alaikäisen huoltajaksi ja/ tai edunvalvojaksi.

Tuomioistuin voi määrätä täysi-ikäiselle edunvalvojan, jos hän sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa. Määräys voi olla rajattu sisällöllisesti taikka ajallisesti. Yleensä määräys on toistaiseksi voimassa oleva yleismääräys taloudellisten asioiden hoitamista varten. Muiden määräysten osalta on tarkoin selvitettävä, antaako määräys edunvalvojalle oikeuden saada tietoja päämiehen pankkiasioista.

Jos edunvalvojan määrääminen ei riitä turvaamaan päämiehen etuja, päämiehen toimintakelpoisuutta voidaan rajoittaa. Rajoituksen sisältönä voi olla, että päämies voi tehdä tiettyjä oikeustoimia tai vallita tiettyä omaisuuttaan ainoastaan yhdessä edunvalvojan kanssa tai että päämiehellä ei ole kelpoisuutta tehdä tiettyjä oikeustoimia tai oikeutta vallita tiettyä omaisuuttaan taikka päämies julistetaan vajaavaltaiseksi.

Jos edunvalvoja on estynyt hoitamasta tehtäväänsä taikka edunvalvojan ja päämiehen edut ovat ristiriidassa keskenään, tuomioistuin voi määrätä edunvalvojalle sijaisen. Edunvalvojan sijaiseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin edunvalvojaan.

Ilmoituksen asiakkaan edunvalvonnan tarpeesta voi tehdä myös pankki jäljempänä kohdassa 12.5.1 mainitulla tavalla.

Edunvalvojasta säädetty koskee myös yleistä edunvalvojaa. Edunvalvojan oikeuksia voi käyttää vain edunvalvojaksi määrätty henkilö.

9.7.2 Edunvalvojan tiedonsaantioikeus

Edunvalvojalla on yleensä oikeus saada tiedot päämiehen kaikista pankkiasioista. Jos tuomioistuin on kuitenkin määrännyt edunvalvojan vain tiettyä toimenpidettä tai omaisuutta (esimerkiksi kiinteistön kauppa) varten, edunvalvojalla on oikeus saada tietoja vain siihen toimenpiteeseen tai omaisuuteen liittyvistä asioista. Jos edunvalvojan sijainen on määrätty edunvalvojan ja päämiehen eturistiriidan vuoksi, edunvalvojan sijaisen oikeudet koskevat vain niitä pankkiasioita, jotka määräys kattaa. Tällöinkin varsinaisella edunvalvojalla on tiedonsaantioikeus päämiehen kaikista pankkiasioista.

Edunvalvojan tiedonsaantioikeus on takautuva. Edunvalvojalla on siten oikeus saada tietoja päämiehen pankkiasioista sekä määräystä edeltävältä että sen jälkeiseltä ajalta niin kauan kuin edunvalvojamääräys on voimassa. Tämä koskee myös tilanteita, joissa edunvalvoja on vaihtunut. Tällöin uusi edunvalvoja saa tiedot päämiehen pankkiasioista myös

edellisen edunvalvojan ajalta. Edunvalvonnan päätyttyä edunvalvojalla on oikeus saada tiedot päämiehen pankkiasioista edunvalvonta-ajaltaan.

Edunvalvojalla on oikeus saada tietoja alaikäisen pankkiasioista, vaikka tilinkäyttöoikeus on yksin alaikäisellä. Edunvalvojalla on oikeus saada näitä tietoja siitä riippumatta, kuka on avannut tilin alaikäisen nimiin tai kenellä on käyttöoikeus tiliin. Jos alaikäisen molemmat vanhemmat ovat hänen huoltajiaan, pankki voi antaa tietoja alaikäisen pankkiasioista kummallekin huoltajalle erikseen ilman toisen suostumusta.

Se, että joku muu kuin alaikäisen vanhemmat on hänen edunvalvojansa, ilmenee asiaa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä, holhousasioiden rekisteristä ja usein myös alaikäisen virkatodistuksesta. Tällöin tiedonsaantioikeus alaikäisen pankkiasioissa on hänen edunvalvojakseen määrätyllä henkilöllä.

Edunvalvoja saa kaikki tiedot edunvalvonnassa olevan täysi-ikäisen pankkiasioista. Jos edunvalvojia on useampi kuin yksi eikä tuomioistuin ole jakanut edunvalvontaa heidän välillään, kukin edunvalvoja on oikeutettu yksin saamaan tiedot päämiehen pankkiasioista. Jos tuomioistuin on jakanut edunvalvonnan, taloudellisia asioita hoitavalla edunvalvojalla on oikeus saada tiedot päämiehen pankkiasioista.

Täysi-ikäisen päämiehen edunvalvoja ilmenee asiaa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä, Digi- ja väestötietoviraston pitämästä holhousasioiden rekisteristä ja usein myös päämiehen virkatodistuksesta.

9.7.3 Alaikäisen ja muun edunvalvonnassa olevan tiedonsaantioikeus

Alaikäisellä on oikeus saada tietoja kaikista pankkiasioistaan. Hänellä on oikeus muun muassa saada tietoja kaikista tileistään riippumatta siitä, onko hänellä oikeus käyttää tiliä.

Jos tuomioistuin taikka holhousviranomainen eli Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto, on määrännyt jollekin henkilölle edunvalvojan hoitamaan hänen taloudellisia asioitaan, päämiehellä itsellään on oikeus saada tietoja pankkiasioista sekä määräystä edeltävältä että sen jälkeiseltä ajalta. Päämiehellä itsellään on oikeus tietojen saantiin riippumatta siitä, onko edunvalvojaa määrättäessä rajoitettu päämiehen omaa toimintakelpoisuutta.

9.8 Puoliso

Avio- tai avopuolisolla tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolella ei ole oikeutta saada tietoja puolisonsa pankkiasioista ilman tämän suostumusta.

Rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastuu aviopuolisoon.

9.9 Kuolinpesää koskevat tiedot

Ennen kuin kuolinpesää koskevia tietoja luovutetaan esimerkiksi kuolinpesän osakkaille tai pesän selvittäjälle, pankin on saatava selvitys asiakkaan kuolemasta ja kysyjän oikeudesta saada tietoja.

9.9.1 Kuolinpesän osakas

Kuolinpesän osakkaita ovat vainajan perilliset, yleistestamentinsaajat ja pääsääntöisesti leski. Vainajan perilliset ja hänen leskensä ilmenevät vainajan virkatodistuksista ja sukuselvityksistä tai Digi- ja väestötietoviraston vahvistamasta perukirjan osakasluettelosta. Lesken osakkuus kuolinpesässä päättyy, kun ositus on toimitettu. Yleensä ositusta ei erikseen toimiteta, vaan se tapahtuu perinnönjaon yhteydessä, joten useimmiten leski on kuolinpesän osakas perinnönjakoon asti. Jos leskellä ei ole avio-oikeutta vainajan omaisuuteen eikä hän ole vainajan perillinen eikä yleistestamentin saaja, hän ei ole kuolinpesän osakas eikä hänellä ole oikeutta saada tietoja.

Kukin kuolinpesän osakkaista ja pesänselvittäjä on oikeutettu saamaan tietoja vainajan pankkiasioiden kuolinpäivän tilanteesta ja kuolinpäivän jälkeisistä pankkiasioista. Yhdelläkin kuolinpesän osakkaalla on oikeus saada vainajan tallelokero avatuksi ja sisältö pöytäkirjatuksi. Vain kaikilla kuolinpesän osakkailla yhdessä sekä tuomioistuimen määräämällä pesänselvittäjällä on oikeus saada tietoja myös vainajan kuolinpäivää edeltävistä pankkitapahtumista.

Jos yksi kuolinpesän osakas pyytää muiden osakkaiden suostumuksetta tietoja vainajan kuolinpäivää edeltävistä pankkitapahtumista, toimihenkilön on edellytettävä osakasta toimittamaan muiden kuolinpesän osakkaiden suostumus. Jos kuolinpesän osakkaat eivät pääse asiasta yksimielisyyteen, heille on ilmoitettava, että pankki antaa tiedot vainajan kuolinpäivää edeltävistä pankkitapahtumista vain tuomioistuimen määräämälle pesänselvittäjälle.

Mikäli pesänselvittäjän määräyksen hankkiminen aiheuttaisi pesän varat huomioon ottaen kohtuuttomia kustannuksia, pankilla on oikeus erityisistä syistä antaa tietoja vainajan kuolinpäivää edeltävistä pankkitapahtumista yhdellekin pesän osakkaalle. Erityinen syy voi olla esimerkiksi se, että osa pesän osakkaista on tavoittamattomissa ja valtuutuksen saaminen on tästä syystä erityisen vaikeaa.

9.9.2 Erityistestamentin saaja

Erityistestamentin saajalla on oikeus saada tietoja niistä vainajan pankissa olevista varoista, jotka lainvoimaisen erityistestamentin mukaan kuuluvat hänelle.

9.9.3 Perunkirjoituksen toimituttaja ja uskottu mies

Kuolinpesän osakas

Sillä kuolinpesän osakkaalla, jonka hoidettavana pesän omaisuus on ja joka toimituttaa perunkirjotuksen, on oikeus saada tietoja vainajan pankkiasioiden kuolinpäivän tilanteesta.

Toimeksiannosta tehtävää suorittava (uskottu mies)

Perunkirjoituksen toimittaa usein kuolinpesän osakkaan tai esim. lesken toimeksiannosta asianajaja tai muu ulkopuolinen henkilö. Hänen täytyy esittää pankille kuolinpesän jonkun osakkaan antama valtuutus saadakseen tietoja vainajan pankkiasioiden kuolinpäivän tilanteesta, esimerkiksi tilien saldoista kuolinpäivältä.

Lain mukaan velvollinen toimittamaan perunkirjoituksen

Joissakin tapauksissa joku muukin kuin kuolinpesän osakas, esimerkiksi vainajan avopuoliso, on lain mukaan velvollinen toimituttamaan perunkirjoituksen. Tällaisella henkilöllä on oikeus saada tieto vainajan pankkiasioista kuolinpäivältä sekä saada tallelokero avatuksi ja sisältö pöytäkirjatuksi todistajien läsnä ollessa. Jos tällainen henkilö toimittaa perunkirjoituksen, pankin tulee pyytää henkilöä selvittämään ne olosuhteet, joiden perusteella hän katsoo olevansa velvollinen toimituttamaan perunkirjoituksen.

9.9.4 Pesänselvittäjä, pesänjakaja sekä testamentin toimeenpanija

Tuomioistuimen määräämällä pesänselvittäjällä on oikeus saada tietoja vainajan pankkiasioista sekä kuolinpäivää edeltävältä ajalta että kuoleman jälkeiseltä ajalta, toisin sanoen kuolinpesän pankkiasioista. Pesänselvittäjällä on oikeus saada tietoja jo ennen määräyksen lainvoimaiseksi tuloa. Testamentissa määrätyllä toimeenpanijalla on samanlainen oikeus saada tietoja vasta testamentin lainvoimaiseksi tulon jälkeen. Tuomioistuimen määräämällä pesänjakajalla ei ole tiedonsaantioikeutta, jollei häntä ole samalla määrätty pesänselvittäjäksi.

Pesänselvittäjän määrääminen tai testamentin toimeenpanijan tiedonsaantioikeus ei poista pesän osakkaiden oikeutta saada tietoja kuolinpesän pankkiasioista (kts. 9.9.1).

9.9.5 Lesken tiedot

Tietoja lesken pankkiasioista ei voida antaa ilman lesken suostumusta.

9.10 Osituksen tai omaisuuden erottelun toimittaja

Vaikka tuomioistuin on määrännyt jonkun pesänjakajana toimittamaan osituksen tai omaisuuden erottelun aviopuolisoiden tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolten välillä tai avopuolisoiden omaisuuden erottelussa, tällä ei ole oikeutta saada tietoja kummankaan puolison pankkiasioista ilman tämän suostumusta.

Pesänjakajalla, joka on määrätty toimittamaan ositus arvo-osuustilin tilinhaltijan ja tilinhaltijan puolison tai tämän kuolinpesän välillä, on kuitenkin oikeus saada tietoonsa tilille kirjatut arvo-osuudet ja muut tilille kirjatut seikat (laki arvo-osuustileistä (827/1991) 33 §). Sama oikeus on sillä, joka on määrätty avioliittolain 60 §:n edustamaan toista puolisoa irtaimen omaisuuden luetteloa laadittaessa.

Jos tuomioistuimen määräämä pesänjakaja pyytää saada tietoja toisen puolison suostumuksetta tämän muista kuin arvo-osuustiliin liittyvistä pankkiasioista, toimihenkilön tulee ilmoittaa, että myös toisen puolison suostumus tarvitaan. Jos toinen puoliso ei anna suostumustaan, pankki voi vain todeta, että toisen puolison voi haastaa tuomioistuimeen ja pyytää tuomioistuinta velvoittamaan tätä ilmaisemaan pankkiasiansa. Samaa menettelyä noudatetaan tilanteessa, jossa toinen puoliso pyytää tietoja toisen puolison pankkiasioista ilman tämän suostumusta.

9.11 Selvittäjä yrityssaneerauksessa

Tuomioistuimen määräämällä selvittäjällä ja valvojalla on samanlainen oikeus kuin velalliselle itsellään saada tietoja velallisen pankkiasioista.

Jos vapaaehtoisessa yrityksen saneerauksessa käytetään selvittäjää, häneltä tulee pyytää velallisen antama valtakirja tietojen saantiin.

9.12 Selvittäjä ja ulosottomies yksityishenkilön velkajärjestelyssä

Tuomioistuimen määräämällä selvittäjällä on samanlainen oikeus kuin velallisella saada tietoja velallisen pankkiasioista. Tuomioistuin voi pyytää ulosottomiestä tekemään velallisesta ulosottolaissa tarkoitetun ulosottoselvityksen tai antamaan muita velkajärjestelyhakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellisia tietoja. Tuomioistuin voi samalla määrätä, että ulosottomiehellä on salassapitosäännösten estämättä sama oikeus kuin velallisella itsellään saada tietoja velallisen pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista. Jos ulosottomies tiedustelee toimihenkilöltä velallista koskevia pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja edellä kerrotulla perusteella, ulosottomiehen tulee esittää tuomioistuimen päätös, jossa todetaan sekä tietyn ulosottomiehen nimeäminen tehtävään että hänen oikeutensa saada tietoja velallisen pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista.

Jos yksityishenkilön vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä joku henkilö toimii selvittäjänä järjestelläkseen velallisen velkoja, häneltä tulee pyytää velallisen antama valtuutus tietojen saantiin.

9.13 Konkurssipesän pesänhoitaja

Tuomioistuimen määräämällä konkurssipesän pesänhoitajalla on oikeus saada tietoja konkurssivelallisen pankkiasioista sekä konkurssin alkamista edeltävältä että sen jälkeiseltä ajalta samalla tavalla kuin konkurssivelallisella itsellään olisi oikeus tietojen saantiin. Jos konkurssivelallinen on antanut takauksen tai pantin vieraasta velasta, takaajan ja pantinomistajan oikeus saada tietoja kyseisestä velasta siirtyy konkurssipesälle (ks. kohdat 9.16 ja 9.17).

Pesänhoitajalla on oikeus saada tieto ulkopuolisesta takauksesta, mutta ei tietoja takaajan pankkiasioista. Samoin hänellä on oikeus saada tieto ulkopuolisesta pantinantajasta ja pantista, muttei pantinantajan pankkiasioista. Pesänhoitajalle voidaan antaa tietoja käyttöoikeustileistä konkurssivelallisen käyttöoikeuden ajalta. Tilinomistajalle on tällöin ilmoitettava, mitä tietoja on annettu.

Konkurssiasiamiehen oikeutta saada tietoja käsitellään kohdassa 12.12.

9.14 Konkurssivelallinen

Konkurssivelallisella on oikeus saada pankista tietoja konkurssin alkamista edeltäneeltä ajalta.

Konkurssivelallisella ei ole oikeutta saada pankista tietoja konkurssipesän pankkiasioista, elleivät verotukselliset tai muut erityiset syyt edellytä tietojen saamista.

9.15 Selvitysmies

Kun osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, osuuskunta, yhdistys tai säätiö on asetettu selvitystilaan, selvitysmiehellä on oikeus saada tietoja yhteisön kaikista pankkiasioista. Selvitysmiehen voi määrätä tuomioistuin tai osakeyhtiön, säätiön ja osuuskunnan osalta myös Patentti- ja rekisterihallitus. Selvitysmiehen on voinut valita myös osakeyhtiön yhtiökokous, avoimen tai kommandiittiyhtiön yhtiömiehet, yhdistyksen kokous tai osuuskunnan kokous.

Selvitysmiehen määrääminen ei poista asemansa perusteella (9.30) tietojensaantiin oikeutetun oikeutta saada tietoja toimiajaltaan ja sitä edeltävältä ajalta.

9.16 Takaaja

9.16.1 Ennen takaussitoumuksen allekirjoittamista

Ennen kuin takaus annetaan, pankin on selvitettävä takausta harkitsevalle yksityishenkilölle takauksen piiriin kuuluvat velat liitännäiskustannuksineen. Lisäksi pankin on ilmoitettava takausta harkitsevalle sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn liittyvistä seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä hänelle. Pankki saa lisäksi takausta harkitsevan pyynnöstä ilmoittaa hänelle myös muita taattavaan lainaan liittyviä tietoja, kuten tietoja hankittavan kohteen kauppahinnasta tai lainaan liittyvistä muista vakuuksista, joilla voidaan olettaa olevan vaikutusta takauspäätöksenteolle. Tietojen antamiseen ei tarvita velallisen suostumusta.

9.16.2 Takaussitoumuksen allekirjoittamisen jälkeen

Pankin on takauksen voimassa ollessa pyynnöstä ilmoitettava yksityistakaajalle sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn vaikuttavista seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle. Tiedonantovelvollisuus koskee kuitenkin vain sellaisia seikkoja, jotka ovat pankin tiedossa ja jotka voidaan ilmoittaa takaajalle ilman eri selvitystoimenpiteitä taikka jotka pankki voi hankkia luottotietorekisteristä, ei kuitenkaan tietoa mahdollisesta asiakashäiriörekisterimerkinnästä.

Lisäksi takaajalla on oikeus takaussitoumuksen ja takausehtojen sisällöstä riippumatta saada tiedot niistä luotoista ja pankkitakauksista, jotka kuuluvat hänen antamansa sitoumuksen piiriin. Takaajalla on siten oikeus saada tieto siitä, mikä on takauksen kattaman

luoton jäljellä oleva pääoma, onko luoton maksussa ollut viivästyksiä ja minkälaisia viivästykset ovat olleet

Jollei ole sovittu, että uudesta päävelasta ilmoitetaan yksityistakaajalle viivytyksettä, niin pankin on ilmoitettava oma-aloitteisesti yleistakaajalle päävelan maksamaton pääoma kuuden kuukauden väliajoin. Sama on voimassa, kun takaus on annettu tililuotosta.

9.17 Pantinomistaja

9.17.1 Ennen panttaussitoumuksen allekirjoittamista

Ennen kuin vierasvelkapantti annetaan, pankin on selvitettävä vierasvelkapanttausta harkitsevalle yksityishenkilölle pantin piiriin kuuluvat velat liitännäiskustannuksineen. Lisäksi pankin on ilmoitettava vierasvelkapanttausta harkitsevalle sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn liittyvistä seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä hänelle. Pankki saa panttausta harkitsevan pyynnöstä ilmoittaa hänelle myös muita lainaan liittyviä tietoja, kuten tieto hankittavan kohteen kauppahinnasta tai lainaan liittyvistä muista vakuuksista, joilla voidaan olettaa olevan vaikutusta pantinantajan päätöksenteolle. Tietojen antamiseen ei tarvita velallisen suostumusta.

9.17.2 Panttaussitoumuksen allekirjoittamisen jälkeen

Pankin on panttauksen voimassa ollessa pyynnöstä ilmoitettava vierasvelkapantin antaneelle yksityishenkilölle sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn vaikuttavista seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä panttaajalle. Tiedonantovelvollisuus koskee sellaisia seikkoja, jotka ovat pankin tiedossa ja jotka voidaan ilmoittaa panttaajalle ilman eri selvitystoimenpiteitä taikka jotka pankki voi hankkia luottotietorekistéristä, ei kuitenkaan tietoa mahdollisesta asiakashäiriörekisterimerkinnästä.

Lisäksi pantin omistajalla on oikeus panttaussitoumuksen ja panttausehtojen sisällöstä riippumatta saada tiedot niistä luotoista ja pankkitakauksista, jotka kuuluvat hänen antamansa sitoumuksen piiriin. Pantinomistajalla on siten oikeus saada tieto siitä, mikä on panttia rasittavan luoton jäljellä oleva pääoma, onko luoton maksussa ollut viivästyksiä ja minkälaisia viivästykset ovat olleet.

Jollei ole sovittu, että uudesta päävelasta ilmoitetaan yleispantin toisen velasta antaneelle yksityishenkilölle viivytyksettä, niin pankin on ilmoitettava oma-aloitteisesti yleispantinantajalle päävelan maksamaton pääoma kuuden kuukauden väliajoin. Sama on voimassa, kun vierasvelkapantti on annettu tililuotosta.

Mikäli pantin omistaja vaihtuu panttauksen voimassaoloaikana, uudella pantin omistajalla on samat oikeudet saada tietoa velallisesta ja päävelasta kuin alkuperäisellä pantinantajalla.

9.18 Pantinhaltija

Jos jollakulla on panttioikeus asiakkaan tilillä oleviin varoihin tai pankin hallussa olevaan asiakkaan omaisuuteen, hänellä on oikeus saada tietoja kyseisistä varoista tai omaisuudesta.

Se, jolla on jälkipanttioikeus pankille pantattuun omaisuuteen, on oikeutettu saamaan tietoja sekä kyseisestä omaisuudesta että siitä, millä ehdoilla omaisuus on pankille pantattu (esim. yleispanttina) ja kuinka suuresta velasta omaisuus ensisijaisesti vastaa.

9.19 Velallinen

Velallisen velasta annetun takauksen tai vierasvelkapantin osalta velallisella on pyynnöstä oikeus saada vain takaus- tai panttaussitoumuksesta ilmenevät tiedot. Takauksen yhteydessä velallisella on oikeus saada takaajan henkilötiedot, tieto takauksen luonteesta ja mahdollisista takauksen rajauksista. Samoin velallisella on oikeus saada tieto panttiesineestä, pantinantajasta ja mahdollisista panttauksen rajoituksista. Jälkipanttauksen olemassaolosta velallisella on oikeus saada tieto, mikäli jälkipanttaus rajaa hänen velastaan annettua panttivastuuta.

Jos vierasvelkapantti on myös sivullisen velan vakuutena, velallisella ei ole oikeutta saada tietoa panttauksesta.

9.20 Pankki turva-asiakirjojen säilyttäjänä

Turva-asiakirjan säilyttäjän pitämästä osakeluettelosta on salassapitovelvollisuuden estämättä annettava tietoja osakkeenostajalle sekä sille, joka tarvitsee tietoja osakkeen ostamista, panttausta tai välitystoimeksiannon hoitamista varten.

9.21 Pantin myyntiä hoitava välittäjä

Jos pantti myydään ilman pantinomistajan myötävaikutusta, pantinhaltija saa kertoa asunnon myynnistä huolehtivalle välittäjälle myyntitoimeksiannon toteuttamisen ja kaupan syntymisen kannalta välttämättömät tiedot.

Kiinteistönvälittäjällä ei ole oikeutta saada tietoa asiakkaan muista pankkiasioista.

9.22 Shekin haltija

Suomessa asetetun shekin haltijalla on oikeus saada tietää, onko kyseessä olevalla tilillä riittävä kate shekin lunastamiseksi. Se, että kysyjällä on shekki hallussaan, on varmistettava esimerkiksi pyytämällä shekki nähtäväksi tai puhelimessa tiedustelemalla shekin numeroa ja shekin asettajaa.

Shekin haltijalla ei ole oikeutta saada tietoa tilin saldosta tai tilitapahtumista.

Jos shekillä ei ole riittävää katetta, pankilla on oikeus ilmoittaa shekin esittäjälle shekkitilin omistajan nimi ja yhteystiedot todettuaan ensin, että shekki on tilinomistajan allekirjoittama.

Jos tietoa on pyydetty puhelimessa, eikä shekillä ole katetta, shekin esittäjää pyydetään ottamaan yhteys pankin konttoriin.

9.23 Korttimaksun maksunsaaja

Katevarmennuksen tekeminen

Korttimaksun maksunsaajalla on oikeus saada tietää, onko maksajan tilillä riittävä kate maksutapahtuman lunastamiseksi. Maksunsaajalla ei ole oikeutta saada tietoa tilin kokonaissaldosta tai tilitapahtumista. Varmistus voidaan tehdä fyysisen tai virtuaalisen maksupäätteen välityksellä.

Kortin veloitustapahtuman käsittely pankissa

Tilanteissa, joissa korttitapahtuma on kortinhaltijan asianmukaisesti hyväksymä, mutta tilillä ei ole riittävää katetta tai maksu on tehty väärällä lomakkeella taikka lomake tai tapahtuma toimitetaan pankkiin myöhässä tai kyseessä on muu virhe, pankin on neuvottava maksunsaajaa perimään itse saatavaansa. Pankilla on näissä tapauksissa oikeus perinnän mahdollistamista varten ilmoittaa maksunsaajalle tilinomistajan nimi ja yhteystiedot. Mikäli maksunsaaja ja maksaja ovat eri pankkien asiakkaita, maksajan pankilla on oikeus ilmoittaa asiakkaansa nimi ja osoite maksunsaajan pankille välitettäväksi edelleen maksunsaajalle.

9.24 Kortinhaltijat

Jos samaan pankkitiliin tai korttiluottoon on liitetty useampia kortteja, tilinomistajalla tai pääkortinhaltijalla on oikeus saada selvitys kaikista korttitapahtumista, myös rinnakkaiskorteilla tehdyistä tapahtumista.

Pankkitiliin liitetyn kortin rinnakkaiskortinhaltijalla on käyttöoikeus kyseiseen pankkitiliin. Rinnakkaiskortinhaltijalla on käyttöoikeutensa nojalla oikeus saada selvitys tilitapahtumista.

Korttiluottoon liitetyn kortin rinnakkaiskortinhaltijalla on oikeus saada selvitys kaikista korttitapahtumista, myös pää- tai muilla rinnakkaiskorteilla tehdyistä tapahtumista, mikäli kyseinen rinnakkaiskortinhaltija on korttiluottoon liittyvien ehtojen mukaan vastuussa korttiluotosta. Jos korttiluottoon liitetyn kortin rinnakkaiskortinhaltija ei vastaa korttiluotosta, hänellä on oikeus saada selvitys yleensä vain omaan kortin käyttöönsä liittyvistä tapahtumista.

9.25 Pankkien väliseen maksuliikenteeseen liittyvä tietojenanto

Maksajan pankki voi antaa maksunsaajan tilipankille selvittelyä varten kaikki maksutoimeksiannon toteuttamiseksi tarvittavat tiedot.

Pankkien on aina luovutettava toisilleen varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista annetun asetuksen (2015/847/EU) edellyttämät maksajaa tai maksunsaajaa koskevat tiedot.

Näitä tietoja ovat ETA-alueen sisäisessä maksujenvälityksessä ainakin maksajan ja maksunsaajan tilinumero tai muu yksilöintitieto, kuten arkistointitunnus. ETA-alueen ulkopuolelta saapuvan tai sen ulkopuolelle lähtevien maksujen mukana maksajan tietoina välitetään ainakin maksajan nimi, tilinumero tai muu yksilöllinen tunniste sekä vaihtoehtoisesti jokin seuraavista tiedoista: maksajan osoite, syntymäaika ja -paikka, pankin antama asiakasnumero, henkilötunnus taikka yrityksen tai muun yhteisön rekisteröintitunnus.

Niistä tiedoista, joista pankin maksupalveluntarjoajana on annettava tieto maksunsaajalle, säädetään maksupalvelulaissa (290/210).

9.26 Maksajan oikeus saada tietoja väärästä maksunsaajasta

Jos maksu ohjautuu väärälle tilille maksajan virheen vuoksi, maksajan pankin tulee maksajan pyynnöstä ottaa yhteyttä maksunsaajan pankkiin selvitelläkseen asiaa. Maksunsaajan pankki ottaa puolestaan yhteyttä maksunsaajaan.

Vastaavasti maksunsaajan pankki on yhteydessä maksajan pankkiin väärästä maksusta. Maksu väärälle maksunsaajalle katsotaan olevan perusteeton etu ja väärän maksunsaajan on se palautettava.

Maksunsaajan pankin on pankkisalaisuuden estämättä annettava maksajan pankille kaikki varojen takaisin saamisen kannalta merkitykselliset tiedot ja muutenkin toimittava yhteistyössä tämän kanssa varojen takaisin saamiseksi.

Jos väärä maksunsaaja kieltäytyy palauttamasta maksua maksajalle, väärää maksunsaajaa ei tavoiteta tai varojen takaisin saaminen ei ole muuten mahdollista, maksajan pankin on maksajan kirjallisesta pyynnöstä toimitettava maksajalle kaikki saatavillaan olevat ja maksajalle merkitykselliset tiedot, kuten väärän maksunsaajan nimi- ja osoitetiedot. Jos joku jostain muusta pankista riippumattomasta syystä saa hänelle kuulumattoman suorituksen, kuten käteistä rahaa nostoautomaatista, pankki voi vastaavalla tavalla antaa tietoja vahingon kärsijälle, esimerkiksi automaatinhuoltajayhteisölle.

9.27 Tilinomistajaa koskevien tietojen antaminen maksunsaajalle, kun maksaja ei ole tiedossa

Jos maksaja ei ole maksutapahtumaa tehdessään ilmoittanut tilisiirron viitenumeroa tai muuta maksun yksilöintitietoa, maksunsaaja ei aina tiedä, kenen ja mistä maksusta on kysymys. Asian selvittämiseksi maksunsaaja ottaa yhteyttä omaan pankkiinsa, jonka jälkeen toimihenkilö varmistaa maksunsaajan oikeuden saada asiakasta koskevat laskun maksamiseen liittyvät tiedot. Pankki voi tällöin ilmoittaa maksunsaajalle tilinomistajan nimen ja osoitteen sekä tarvittaessa tilinumeron maksun palauttamiseksi. Mikäli maksu on tehty toisessa pankissa olevalta tililtä, maksunsaajan pankki voi tiedustella edellä mainittuja maksuun liittyviä tietoja tilipankilta. Viranomaiselle tai yhteisölle, joka hoitaa lakiin perustuvaa tehtävää ja jolla on lakiin perustuva oikeus käsitellä henkilötietoja, kuten esimerkiksi veroviranomaisella tai Kansaneläkelaitoksella, voidaan antaa myös tilinomistajan henkilötunnus.

9.28 Maksunsaajaa koskevien tietojen antaminen maksajalle, kun maksunsaajan tilitiedot ovat vanhentuneita

Mikäli maksaja on maksutoimeksiantoa tehdessään antanut pankille maksunsaajan vanhentuneen tilinumeron, ei maksunsaajan pankki voi ilman maksunsaajan suostumusta ohjata maksua saajan muulle tilille eikä antaa maksajalle tietoja mahdollisista saajan muista tilinumeroista. Maksu palautetaan tällöin maksajan tilille tai maksajan pankille.

9.29 Tietojen antaminen kolmansille maksupalveluntarjoajille

Maksupalvelulaki (290/2010) velvoittaa pankkeja toimittamaan tilitietopalvelun ja maksutoimeksiantopalvelun tarjoajille tietyt pankkisalaisuuden alaiset tiedot kyseessä olevan palvelun suorittamiseksi maksupalvelun käyttäjän nimenomaisen pyynnön mukaisesti.

Pankkien näkökulmasta katsottuna maksupalvelun käyttäjä on pankin asiakas.

Pankki voi maksupalvelulain säännösten mukaisesti evätä kolmansien maksupalveluiden tarjoajilta pääsyn maksutilille, jos se voi osoittaa, että epäämiselle on perusteltu syy, joka liittyy asianomaisen maksupalvelun tarjoajan oikeudettomaan tai petolliseen maksutilin käyttöön. Pääsy maksutilille on sallittava, kun epäämiselle ei enää ole perustetta.

9.29.1 Tilitietopalvelu

Tilitietopalvelulla tarkoitetaan palvelua, jossa tilitietopalvelun palveluntarjoajaksi rekisteröity maksulaitos antaa tilitietopalvelun tarjoajan ja maksupalvelun käyttäjän välisen sopimuksen perusteella maksupalvelun käyttäjälle tietoverkon välityksellä koottua tietoa maksupalvelun käyttäjän maksutileistä.

Pankin asiakkaalla on oikeus käyttää tilitietopalveluja eli oikeus saada tietoja maksutileistään myös tilitietopalvelun kautta, jos maksutiliä voidaan käyttää tietoverkon välityksellä.

Tilitietopalvelun tarjoajalla ei ole oikeutta kuin nimettyjen maksutilien ja niihin liittyvien maksutapahtumien tietoihin, eikä se saa käyttää, hankkia tai säilyttää mitään tietoja muussa tarkoituksessa kuin tilitietopalvelun suorittamiseksi maksupalvelun käyttäjän nimenomaisen pyynnön mukaisesti. Tilitietopalvelun tarjoaja ei saa pyytää maksutileihin liittyviä, maksupalvelulaissa määriteltyjä arkaluonteisia maksutietoja.

9.29.2 Maksutoimeksiantopalvelu

Mikäli maksutiliä voidaan käyttää tietoverkon välityksellä, pankin on sallittava asiakkaansa käynnistää maksutapahtuma maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan välityksellä.

Maksutoimeksiantopalvelussa maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja, jolla on maksulaitoksen toimilupa, välittää maksupalvelun käyttäjän pankille maksupalvelun käyttäjän pyynnön käynnistää maksupalvelun käyttäjän maksutililtä maksu. Maksutoimeksiantopalvelulla tarkoitetaan maksajille suunnattua palvelua, johon sovelletaan kuluttaja-asiakkaiden osalta myös kuluttajansuojalain säännöksiä. Maksutoimeksiantopalvelussa sopimussuhde muodostuu maksajan ja maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan välille.

Maksupalvelulain mukaan pankin on toimitettava maksutoimeksiantopalvelun tarjoajalle tai asetettava tämän saataville välittömästi maksutoimeksiannon vastaanottamisen jälkeen kaikki tiedot maksutapahtuman käynnistämisestä ja saatavillaan olevat tiedot maksutapahtuman toteuttamisesta.

9.30 Oikeushenkilön puolesta toimivat henkilöt

9.30.1 Asemansa perusteella tietojen saantiin oikeutetut

Oikeushenkilön puolesta ovat seuraavat henkilöt ilman eri valtuutusta oikeutettuja saamaan tietoja edustamansa oikeushenkilön pankkiasioista:

Osakeyhtiössä
– toimitusjohtaja
– hallituksen jäsen

Asunto-osakeyhtiössä
– isännöitsijä
– hallituksen jäsen

Osuuskunnassa
– toimitusjohtaja
– hallituksen jäsen

Säätiössä
– hallituksen jäsen
– toimitusjohtaja

Avoimessa yhtiössä
– yhtiömies

Kommandiittiyhtiössä
– vastuunalainen yhtiömies

Yhdistyksessä
– hallituksen jäsen

Toiminimi
– toiminimen haltija

Edellä mainitut oikeushenkilön toimielinten edustajat ovat oikeutettuja saamaan tietoja toimiajaltaan ja sitä edeltävältä ajalta. Oikeushenkilön selvitysmenettelyssä tietojensaantioikeus on myös oikeushenkilön selvitysmiehillä.

9.30.2 Tilintarkastaja ja hallintoneuvoston jäsen

Tilintarkastajalla tai hallintoneuvoston jäsenellä ei ole oikeutta saada pankilta tietoja oikeushenkilön pankkiasioista ilman oikeushenkilön suostumusta.

9.30.3 Edustamiseen ja nimenkirjoittamiseen oikeutetut

Jos oikeushenkilö on antanut jollekin henkilölle yhtiön edustamisoikeuden, prokuran tai oikeuden kirjoittaa oikeushenkilön toiminimi, tällaisella henkilöllä on oikeus saada tietoja toimiajaltaan ja sitä edeltävältä ajalta oikeushenkilön pankkiasioista.

Mikäli oikeushenkilön edustamisoikeus, nimenkirjoittamisoikeus tai prokura on myönnetty kahdelle tai useammalle henkilölle yhdessä eikä heillä ole tilin käyttöoikeutta, kyseiset henkilöt ovat vain yhdessä oikeutettuja saamaan tietoja oikeushenkilön pankkiasioista.

9.30.4 Rekisteröimätön yhteisö

Rekisteröimätön osakeyhtiö ja osuuskunta

Tietoja perustetun, mutta vielä rekisteröimättömän osakeyhtiön ja osuuskunnan pankkiasioista on oikeutettu saamaan henkilö, jolla on lain mukaan oikeus edustaa rekisteröimätöntä yhteisöä. Kun osakeyhtiö tai osuuskunta on rekisteröity, oikeus saada tietoja yhteisön pankkiasioista määräytyy edellä kohtien 9.30.1–9.30.3 mukaan.

Rekisteröimätön kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö ja toiminimi

Tietoja rekisteröimättömän kommandiittiyhtiön pankkiasioista on oikeutettu saamaan yhtiön vastuunalainen yhtiömies, avoimen yhtiön pankkiasioista yhtiömies ja toiminimen pankkiasioista toiminimen haltija.

10 Turvakielto

Turvakielto on väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 4 luvun 36 §:n mukainen tietojenluovutuskielto, jolla rajoitetaan henkilön yhteystietojen luovuttamista väestötietojärjestelmästä. Turvakielto koskee usein koko perhettä. Mikäli asiakkaalla on turvakielto, Digi- ja väestötietovirasto ei välitä asiakkaan osoitetietoja luottolaitokselle, eikä edes syytä, miksi asiakkaan tietojenvälitys on loppunut. Turvakieltoasiakkaan tulee itse ilmoittaa finanssiyritykselle turvakiellosta, sillä turvakieltopäätös velvoittaa ainoastaan viranomaisia. Turvakieltoasiakkaan tulee ilmoittaa luottolaitokselle, mihin osoitteeseen hän haluaa postinsa toimitettavan ja osoitteessaan tapahtuvista muutoksista

Henkilötietojen käsittelyä finanssialalla koskevissa käytännesäännöissä (1.12.2017) on annettu esimerkkejä turvakiellon vaikutuksista luottolaitostoimintaan.

11 Laissa säädetyistä luovutusoikeuksista

11.1 Tietojen antaminen omistusyhteisölle, luotto- tai rahoituslaitokselle, talletuspankkien yhteenliittymälle, rahoitus- ja vakuutusryhmittymälle tai taloudelliselle yhteenliittymälle

Luottolaitoslain 15 luvussa on tarkemmat säännökset poikkeuksista salassapitovelvollisuuteen. Seuraavia kohtia sovelletaan, ellei yleisestä tietosuoja-asetuksesta muuta johdu, eli henkilötietojen osalta tulee huomioida myös soveltuva tietosuojasääntely.

Luottolaitoksella ja luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oikeus antaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia välttämättömiä tietoja asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä konsernin, konsolidointiryhmän, talletuspankkien yhteenliittymän tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymän riskienhallintaa varten samaan konserniin, konsolidointiryhmään, talletuspankkien yhteenliittymään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalle yhteisölle. Tietojen luovuttaminen edellyttää, että tietojen vastaanottajalla on luottolaitoslaissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Luovutusoikeus ei kuitenkaan koske yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklassa tarkoitettuja henkilötietoja (niin sanotut erityiset henkilötietoryhmät ja rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvät henkilötiedot) eikä tietoja, jotka perustuvat asiakkaan ja muun kuin ryhmittymään kuuluvan yrityksen välisten maksutietojen rekisteröintiin. Tässä kappaleessa mainittuja säännöksiä sovelletaan myös säästöpankkien ja osuuspankkien keskusrahalaitoksiin.

Lisäksi luottolaitos ja luottolaitoksen konsolidointiryhmään kuuluva yritys voi luovuttaa asiakasrekisterissään olevia markkinointia sekä asiakaspalvelua tai muuta asiakassuhteen hoitamista varten välttämättömiä tietoja luottolaitoksen kanssa samaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvalle yhteisölle, jos tietojen vastaanottajaa koskee luottolaitoslaissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Luovutusoikeus ei kuitenkaan koske yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklassa tarkoitettuja henkilötietoja (niin sanotut erityiset henkilötietoryhmät ja rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvät henkilötiedot).

Luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oikeus luovuttaa pankkisalaisuuden estämättä luottotietolaissa määritellyn asiakashäiriörekisterin tietoja toiselle luottolaitokselle, rahoituslaitokselle, sijoituspalveluyritykselle, maksulaitokselle tai talletuspankkien yhteenliittymään kuuluvalle yritykselle taikka samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalle yritykselle tai yhteisölle näihin kohdistuvista rikoksista edellyttäen, että tiedot ovat välttämättömiä rahoitusmarkkinoilla toimiviin yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi ja jos tietojen vastaanottajaa koskee luottolaitoslaissa säädetty tai vastaava salassapitovelvollisuus.

Omistusyhteisö, luottolaitosten yhteenliittymä ja ryhmittymä on määritelty kohdassa 16.

Luottolaitoslaissa mainitulla vastaavalla salassapitovelvollisuudella tarkoitetaan muualla lainsäädännössä, kuten rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa, arvopaperimarkkinalaissa, sijoituspalvelulaissa, sijoitusrahastolaissa, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa, talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa, vakuutusyhtiölaissa ja arvo-osuuslainsäädännössä, säädettyä salassapitosäännöstä. Nämä säännökset sisältävät myös vastaavia poikkeuksia salassapitoon kuin edellä mainitut luottolaitoslain poikkeukset.

Mikäli vastaanottava yhteisö ei ole luottolaitoslain salassapitovelvollisuutta vastaavan salassapitovelvoitteen piirissä, välttämättömiä tietoja voidaan luovuttaa, jos vastaavasta salassapitovelvoitteesta on sovittu osapuolten välisellä sopimuksella.

11.2 Pankkien vakuusrahastoille annettavat tiedot

Pankilla on oikeus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sille vakuusrahastolle, johon pankki kuuluu.

11.3 Sijoittajien korvausrahastolle annettavat tiedot

Jos Finanssivalvonta on tehnyt päätöksen, että korvausrahaston on suoritettava sijoittajan saamiset, sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen on toimitettava korvausrahastolle tiedot kaikista sijoittajista ja heidän saamisistaan Finanssivalvonnan päätöksen toteuttamiseksi ja yksittäisiä sijoittajia koskevien korvauspäätösten tekemiseksi.

11.4 Tieteellinen tutkimuskäyttö

Jollei yleisestä tietosuoja-asetuksesta muuta johdu, luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on pankkisalaisuuden estämättä oikeus luottolaitoslain 15 luvun 15 §:n 1 momentin 5-kohdan nojalla luovuttaa välttämättömiä tietoja tieteelliseen tutkimuskäyttöön, jos asiakirjan valmistamisesta on kulunut vähintään 60 vuotta ja asiakirjan vastaanottaja antaa kirjallisen sitoumuksen siitä, ettei hän käytä asiakirjaa sen henkilön, jota asiakirja koskee, tai hänen läheisensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Luovutusoikeus ei kuitenkaan koske yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklassa tarkoitettuja henkilötietoja (niin sanotut erityiset henkilötietoryhmät ja rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvät henkilötiedot).

Edellä mainitut säännökset soveltuvat myös tilanteessa, missä tieteelliseen tutkimuskäyttöön luovutetaan tietoja esimerkiksi tietokantamuodossa ilman suorien asiakastunnisteiden poistamista. Toisaalta mikäli aineistosta poistetaan suorat asiakastunnisteet ja käsitellään niin, että aineisto ei enää kuvaa yksittäisen henkilön tai asiakkaan taloudellista asemaa, henkilökohtaisia oloja tai liikesalaisuutta, luovuttaminen tieteelliseen tutkimukseen ei edellytä luottolaitoslain 15 luvun 15 §:n 1 momentin 5-kohdan soveltamista.

11.5 FINE ja muut riidanratkaisuelimet

Luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oikeus luovuttaa pankkisalaisuuden alaisia välttämättömiä tietoja finanssialan sopimuspohjaiselle asiakasorganisaatiolle (vakuutus- ja rahoitusneuvonta, FINE) tai muulle sellaiselle riidanratkaisuelimelle, joka täyttää lainsäädännön edellytykset. Vaihtoehtoisia riidanratkaisuelimiä ovat esimerkiksi kuluttajariitalautakunta tai FINE:n yhteydessä toimiva pankkilautakunta.

11.6 Luottamusverkoston häiriöilmoitukset

Luottolaitos voi tunnistuspalvelun tarjoajana (laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista 617/2009) toimiessaan pankkisalaisuuden estämättä ilmoittaa ilman aiheetonta viivästystä tunnistuspalveluunsa luottaville osapuolille, tunnistusvälineiden haltijoille, muille luottamusverkostossa toimiville sopimuspuolilleen sekä Liikenne- ja viestintävirastolle palvelun toimivuuteen, tietoturvaan tai sähköisen henkilöllisyyden käyttöön kohdistuvista merkittävistä uhkista tai häiriöistä. Ilmoituksessa on kerrottava niistä toimista, joita eri tahoilla on käytettävissään uhkien tai häiriöiden torjumiseksi sekä näistä toimenpiteistä aiheutuvista arvioiduista kustannuksista.

Tunnistuspalvelun tarjoaja voi salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa kaikille luottamusverkoston jäsenille uhkista ja häiriöistä sekä palvelun tarjoajista, joiden on syytä epäillä tavoittelevan oikeudetonta taloudellista hyötyä, antavan merkityksellisiä totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja tai käsittelevän henkilötietoja lainvastaisesti.

11.7 Luottotietotoiminta

Pankeilla on pankkisalaisuussäännöksen estämättä oikeus harjoittaa pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa.

Pankki ja sen konsolidointiryhmään kuuluva yritys voivat luovuttaa luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle luottotietorekisteriin merkitsemistä varten asiakkaan voimassa olevien luottosopimusten ja takaussitoumusten yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot sekä tiedot luottojen maksamatta olevasta määrästä.

Luottotietoja voidaan luovuttaa myös toiselle julkisen valvonnan alaiselle luottolaitokselle ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalle rahoituslaitokselle.

Luovutettavat tiedot tulee rajata tehtävän suorittamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Tietojen luovuttamisoikeus ei koske yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa ja 10 artiklassa tarkoitettuja tietoja (erityiset henkilötietoryhmät) eikä rikoksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevia tietoja. Tietojen vastaanottajaa tulee koskea laissa säädetty tai vastaava salassapitovelvollisuus.

Toisen velasta pantin antavalle ja takaajana olevalle yksityishenkilölle annettavia tietoja käsitellään kohdissa 9.16 ja 9.17.

11.8 Asiakashäiriörekisterissä olevat tiedot

Pankki, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys ja maksulaitos voivat ylläpitää asiakashäiriörekisteriä ja käsitellä asiakashäiriöihin liittyviä henkilötietoja siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä niiden toimintaan välittömästi kohdistuvien asiakashäiriöiden, rikosten tai rikkomusten estämiseksi ja selvittämiseksi.

Asiakashäiriörekisteriin merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin luottolaitoslain 15 luvun 18a §:ssä (Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa). Asiakashäiriörekisteriin voidaan

merkitä esimerkiksi tietoja, jotka liittyvät asiakkaan yksilöintiin, asiakkuuteen, maksuhäiriöihin sekä rikoksiin tai rikkomuksiin.

Laissa on myös tarkemmat määräykset siitä, millä edellytyksillä rekisterimerkintä voidaan tehdä ja milloin merkintä on poistettava. Rekisteröidylle on ilmoitettava tietojen käytöstä päätöksenteossa, jos luoton epääminen tai muu rekisteröidylle kielteinen päätös johtuu asiakashäiriörekisterissä olevista tiedoista.

Pankki ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluva yritys voivat luovuttaa toiselle pankille, rahoituslaitokselle, sijoituspalveluyritykselle, maksulaitokselle tai talletuspankkien yhteenliittymään kuuluvalle yritykselle taikka samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalle yritykselle tai yhteisölle näihin kohdistuvista rikoksista asiakashäiriörekisterissä olevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä rahoitusmarkkinoilla toimiviin yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden ehkäisemiseksi.

Maksupalvelulain 86 §:n mukaan pankki maksupalveluntarjoajana ei saa rekisteröidä rikosta koskevaa tietoa eikä luovuttaa sitä toiselle maksupalveluntarjoajalle ennen kuin rikoksesta on ilmoitettu poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle taikka syyttäjälle. Tiedon saa kuitenkin rekisteröidä ja luovuttaa jo ennen tällaisen ilmoituksen tekemistä, jos se on välttämätöntä maksupalvelutoimintaan kohdistuvan vakavan tai laaja-alaisen uhkan torjumiseksi.

Luovutettavat tiedot tulee rajata tehtävän suorittamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Tietojen vastaanottajaa tulee koskea laissa säädetty tai vastaava salassapitovelvollisuus.

12 Viranomaisille annettavat tiedot

12.1 Yleistä

Pankki on lainsäädännössä velvoitettu antamaan pankkisalaisuuden estämättä asiakkaitaan koskevia pankkisalaisuuden alaisia tietoja useille eri viranomaisille. Pankin tiedonantovelvollisuus voi olla oma-aloitteinen tai erityinen. Pankin tiedonantovelvollisuuden on perustuttava aina lakiin riippumatta siitä, kummasta on kyse.

Oma-aloitteinen tietojenantovelvollisuus voi olla yleinen ja pitää sisällään massaluonteista, säännöllisesti toistuvaa tietojen luovuttamista. Tällaisia luovutuksia ovat esimerkiksi veroviranomaiselle tehtävät vuosi-ilmoitukset myönnetyistä luotoista.

Erityinen tietojenantovelvollisuus perustuu aina viranomaisen tekemään yksilöityyn tiedusteluun. Nämä velvollisuudet tietojen antamiseen ovat poikkeussäännöksiä, joita on tulkittava suppeasti.

- Tiedustelun on oltava kirjallinen, jollei erikseen ole sovittu teknisestä käyttöyhteydestä.
- Tiedustelun tulee olla ajallisesti rajattu ja kohdistua jo toteutuneisiin liiketoimiin.
- Tiedustelun tulee olla sellaisessa virka-asemassa olevan henkilön allekirjoittama, jolla lain mukaan on oikeus tehdä tiedustelu.
- Viranomaisella on velvollisuus ilmoittaa pankille lain säännökset, joihin tiedustelu perustuu.

Viranomaisen edustaja päättää tiedustelun tekemisestä ja tiedustelun tarpeellisuudesta virkavastuullaan. Viranomainen on myös velvollinen arvioimaan pyytämiensä tietojen käyttötarkoitusta ja huolehtimaan siitä sekä tietojenkäsittelyn turvallisuudesta.

Vastaus annetaan kirjallisesti pankin nimissä, ei yksittäisen toimihenkilön nimissä.

Pankin on pääsääntöisesti pidettävä viranomaisen tekemä tiedustelu salassa. Pankki ei oma-aloitteisesti kerro asiakkaalle viranomaisen tiedusteluun vastaamisesta. Ulosottolaissa on nimenomainen kielto ilmaista muulle kuin viranomaiselle ulosottomiehen tiedustelusta. Muiden viranomaisten osalta tietoa ei anneta, jos viranomainen perustellusta syystä, esimerkiksi rikostutkinnan takia, esittää tiedustelussa pyynnön, ettei tietoa anneta.

Muutoin asiakkaan tiedustellessa, onko häntä koskevia tietoja annettu, hänelle annetaan asiasta tieto. Ennen tietojen antamista asiakkaalle pankin on informoitava tietojen antamisesta viranomaista, jolle asiakkaan tietoja on annettu. Asiakkaiden mahdolliset pankkitiedusteluun liittyvät kyselyt pyritään ohjaamaan tiedustelun tehneelle viranomaiselle.

Tiedustelun tulee olla sellainen, että pankki voi vastata siihen luovuttamalla tai jäljentämällä viranomaiselle pankin hallussa oleva asiakirja tai muu selvitys tai kuvaamalla kirjallisesti pankin tiedossa oleva viranomaisen yksilöimän liiketoimen sisältö.

Pankki antaa tietoja vain pankin omiin sopimuksiin liittyvistä asioista, kuten talletuksista ja luotoista tai niiden koroista sekä pankin palvelujen käyttöön liittyvistä seikoista.

Pankki antaa tietoja vain tiedustelun kohteena olevan asiakkaan omista pankkiasioista, jollei myöhemmissä kohdissa toisin mainita. Jos viranomainen pyytää tietoja nimetystä pankin asiakkaasta, esimerkiksi sellaisesta tilistä tai luottosuhteesta, jossa tilinomistajana tai velallisena on nimetyn asiakkaan lisäksi muukin asiakas, pankin ei tule tarpeettomasti ilmoittaa viranomaiselle muun kuin kyselyn kohteena olevan asiakkaan nimeä. Nimetystä asiakkaasta tietoa annettaessa mainitaan, että nimetyllä pankin asiakkaalla on tili tai luotto pankissa yhdessä eräiden muiden asiakkaiden kanssa sekä tilinomistajien tai velallisten lukumäärä.

Pankki ei anna tietoja asiakkaan ja muiden palveluntarjoajien välisistä sopimuksista, toimeksiannoista tai vastaavista, vaikka muu palveluntarjoaja kuuluisi pankin kanssa samaan konserniin, talletuspankkien yhteenliittymään, rahoitus- ja vakuutusryhmittymään tai taloudelliseen yhteenliittymään. Viranomaiset ohjataan pyytämään tiedot suoraan kyseiseltä palveluntarjoajalta.

Tiedonsaantioikeus ei koske ulkomaisia viranomaisia sellaisissa maissa, joissa luottolaitoksella ei ole toimintaa, vaan niiden tulee kääntyä suomalaisten viranomaisten puoleen virka-apupyynnöin.

Lisäksi on hyvä huomata, että pankki on oikeutettu antamaan tietoja myös asiakkaan suostumuksella tai valtuutuksella (ks. kohdat 9.1-9.3).

Viranomaisille toimitettavien pankki- tai liikesalaisuuden alaisia tietoja sisältävien asiakirjojen merkitsemisestä salaiseksi katso kohta 3.

Laissa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä (571/2019) 4 §:n mukaan luottolaitoksen on ylläpidettävä sähköistä pankki- ja maksutilien tiedonhakujärjestelmää, jonka avulla se välittää tietoja asiakkaistaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Viranomaisella täytyy olla myös muuhun lakiin perustuva oikeus saada kyseiset tiedot. Viranomaisen on yksilöitävä säännös, jonka perusteella se pyytää tietoja.

Lisäksi lainsäädännössä on useille viranomaisille annettu oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja. Tiedustelu tehdään arvopaperikeskukselle, joka antaa vastauksen siltä osin kuin sillä on vastaukseen tarvittavat tiedot. Muilta osin, esimerkiksi historiatietojen osalta arvopaperikeskus ohjaa tiedustelun pankin vastattavaksi.

Seuraavassa käydään läpi tyypillisimpiä tilanteita, joissa pankkisalaisuuden alaisia tietoja luovutetaan viranomaisille. Näiden lisäksi pankki voi olla velvollinen antamaan tietoja myös erityislainsäädännön, kuten korkotukisääntelyn, perusteella.

12.2 Finanssivalvonta

Pankkeja ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymiä valvova viranomainen on Finanssivalvonta. Euroopan keskuspankki toimii suorien valvottaviensa osalta Suomessa vastaavilla valtuuksilla kuin Finanssivalvonta.

12.2.1 Tarkastusoikeus

Finanssivalvonnalla on oikeus saada tarkastettavakseen pankin toimipaikassa tehtävänsä suorittamisen kannalta tarpeelliseksi katsomansa pankkia ja sen asiakasta koskevat asiakirjat ja tallenteet puhelinkeskusteluista ja sähköisestä viestinnästä sekä muut tietoliikennetiedot. Finanssivalvonnalla on myös oikeus saada tarkastettavakseen pankin tietojärjestelmät sekä kassa- ja muut rahoitusvarat.

Finanssivalvonnalla on oikeus tarkastaa suomalainen yritys, joka kuuluu pankin kanssa samaan koti- tai ulkomaiseen konserniin tai konsolidointiryhmään tai joka on pankin osakkuusyritys. Finanssivalvonnalla on lisäksi oikeus tarkastaa pankin ulkomailla sijaitseva toimipaikka sekä ulkomaisen valvontaviranomaisen pyynnöstä sellainen suomalainen yritys, joka kuuluu Euroopan talousalueella kotipaikkaa pitävän emoyrityksen konsolidointiryhmään sekä tällaisen yrityksen emoyrityksen Suomessa olevassa tytäryrityksessä. Tarkastuksen kohteena voi tällöin olla suomalainen pankki tai muu luottolaitokselle sallittua liiketoimintaa ilman toimilupaa harjoittava suomalainen yritys.

Finanssivalvonnalla on myös oikeus saada tarkastettavakseen valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot sellaisen yrityksen toimipaikassa, joka toimii pankin asiamiehenä tai joka pankin toimeksiannosta hoitaa tämän kirjanpitoon, tietojärjestelmään taikka riskienhallintaan tai muuhun sisäiseen valvontaan liittyviä tehtäviä.

Finanssivalvonta voi käyttää tarkastuksessa apunaan viraston ulkopuolista tilintarkastajaa tai muuta asiantuntijaa. Finanssivalvonta voi asettaa myös virkavastuulla toimivan asiamiehen valvomaan pankin toimintaa. Asiamiehellä on vastaava tarkastusoikeus kuin Finanssivalvonnalla.

Finanssivalvonta voi osana arvopaperimarkkinavalvontatehtäväänsä kieltää sitä, joka on läsnä Finanssivalvonnan rikoksen tai rikkomuksen tutkimiseksi toimeenpanemassa tarkastuksessa tai jolta Finanssivalvonta on pyytänyt tietoja tai selvityksiä rikoksen tai rikkomuksen tutkimiseksi, antamasta tarkastuksesta tai pyytämistään tiedoista ja selvityksistä tietoa sille, johon tutkimus kohdistuu, tai muulle henkilölle. Kielto on annettava kirjallisena. Kiellon edellytyksiin ja voimassaoloon sovelletaan, mitä esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 5 §:ssä säädetään. Kielto on voimassa muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää tai asiasta muualla laissa toisin säädetä.

12.2.2 Tietojen ja asiakirjojen saantioikeus pankilta

Pankin on toimitettava Finanssivalvonnalle ilman aiheetonta viivytystä sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka Finanssivalvonta katsoo tehtävänsä suorittamisen kannalta tarpeellisiksi. Finanssivalvonnalla on oikeus saada maksutta jäljennökset pankilla olevista pankkia ja sen asiakasta koskevista asiakirjoista ja tallenteista, muista tietoliikennetiedoista sekä tietojärjestelmistä.

Finanssivalvonnalla on oikeus saada pankin ulkomailla sijaitsevan toimipaikan asemasta, hoidosta ja toiminnasta ensimmäisessä kappaleessa tarkoitetut tiedot, asiakirjat ja muut tallenteet.

Finanssivalvonta voi lisäksi antaa määräyksiä pankin taloudellista asemaa, omistajia, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, hallinto- ja valvontaelinten jäseniä ja toimihenkilöitä sekä toimipaikkoja koskevien, valvonnan kannalta tarpeellisten tietojen säännöllisestä toimittamisesta Finanssivalvonnalle. Tiedonantovelvollisuus voi koskea esimerkiksi suurten asiakasriskien säännöllistä raportointia.

Finanssivalvonnan asettamalla asiamiehellä on vastaava tietojen, asiakirjojen ja tallenteiden saantioikeus kuin Finanssivalvonnalla.

12.2.3 Oikeus saada tietoja ja asiakirjoja pankin konsolidointiryhmään kuuluvalta tai pankin määräysvallassa muutoin olevalta yhteisöltä

Finanssivalvonnalla on oikeus saada pankilta valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset sen kanssa samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvasta kotimaisesta tai ulkomaisesta yrityksestä ja osakkuusyrityksestä sekä tarkastettavakseen pankilla olevat tällaisia tietoja sisältävät asiakirjat ja muut tallenteet sekä näistä tarpeelliset jäljennökset.

Finanssivalvonnalla on vastaava tarkastus- ja tiedonsaantioikeus rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvassa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä silloin, kun Finanssivalvonta on rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetussa laissa tarkoitettu koordinoiva valvontaviranomainen tai Finanssivalvonta muuten suorittaa sille mainitun lain perusteella kuuluvia tehtäviä.

12.2.4 Pankin tilintarkastajan velvollisuus toimittaa tietoja

Finanssivalvonnalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada pankin tilintarkastajalta kaikki ne pankkia koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot, asiakirjat, muut tallenteet ja jäljennökset, jotka tilintarkastajalla on hallussaan. Samoin Finanssivalvonnalla on oikeus saada jäljennökset tilintarkastajan laatimista muistioista, pöytäkirjoista ja muista tilintarkastuksen yhteydessä syntyneistä valvottavan toimintaa koskevista asiakirjoista.

Lisäksi pankin tilintarkastajan on viipymättä ilmoitettava Finanssivalvonnalle pankkia koskevasta seikasta tai päätöksestä, jonka hän on saanut tietoonsa tehtävää suorittaessa ja jonka voidaan katsoa:
1) olennaisesti rikkovan pankkia tai sen toimintaa koskevia lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, joissa säädetään toimilupaa koskevista edellytyksistä tai jotka koskevat toiminnan harjoittamista;
2) vaarantavan valvottavan toiminnan jatkumisen; tai
3) johtavan tilintarkastuskertomuksessa muistutukseen tai tilinpäätöksen vahvistamista koskevan kielteisen lausunnon esittämiseen.

Finanssivalvonta tekee myös pankkien valvonnan osalta tarkoituksenmukaista yhteistyötä Patentti- ja rekisterihallituksen yhteydessä toimivan Tilintarkastusvalvonnan kanssa, jolle pankin tilintarkastajalla on velvollisuus toimittaa tietoja

12.2.5 Markkinoiden väärinkäyttöön liittyvä ilmoitusvelvollisuus

Markkinoiden väärinkäytösasetuksen (596/2014/EU) 16 artiklan mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle on ilmoitettava viipymättä sellaisista toimeksiannoista ja liiketoimista, myös niiden peruuttamisesta tai muuttamisesta, joissa voi olla kyse sisäpiirikaupoista, markkinoiden manipuloinnista tai yrityksestä harjoittaa sisäpiirikauppaa tai manipuloida markkinoita.

Pankki ei lain mukaan saa paljastaa ilmoituksen tekemistä sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henkilölle.

12.2.6 Finanssivalvonnan salassapitovelvollisuus

Jotta asiakirjojen salassapidosta voidaan tarvittaessa varmistua, on pankki- ja liikesalaisuuksia sisältävät asiakirjat merkittävä salaisiksi ennen niiden lähettämistä Finanssivalvontaan.

Viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:n mukaan viranomaisen palveluksessa oleva tai luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä, tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä eikä muutakaan sellaista tietoa, josta on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Lain 24 §:ssä mainitaan asiakirjat, jotka on pidettävä salassa. Näihin kuuluvat muun muassa asiakirjat, jotka sisältävät tietoa yksityisestä liikesalaisuudesta.

Finanssivalvonnalla on laaja oikeus luovuttaa tietoja edelleen muille viranomaisille Finanssivalvontaan sovellettavan lainsäädännön nojalla.

12.3 Tietosuojavaltuutetulle annettavat tiedot

Tietosuojalainsäädännön valvontaviranomaisena toimii Suomessa tietosuojavaltuutettu. Tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 1 kohdassa säädetään valvontaviranomaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, jonka mukaan valvontaviranomaisella on muun muassa oikeus saada pääsy kaikkiin henkilötietoihin ja kaikkiin tietoihin, jotka ovat tarpeen sen tehtävien suorittamista varten. Kansallisessa tietosuojalaissa säädetään lisäksi, että tietosuojavaltuutetulla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tehtäviensä hoidon kannalta tarpeelliset tiedot. Apulaistietosuojavaltuutetulla on tehtäviensä hoidossa samat toimivaltuudet kuin tietosuojavaltuutetulla.

12.4 Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettavat tiedot

Kuluttaja-asiamiehellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvontatoimen kohteena olevalta pankilta kuluttajan suojaksi säädetyn lainsäädännön noudattamisen valvontaan liittyvän asian selvittämiseksi tarpeelliset tiedot.

Pankki on velvollinen Kilpailu- ja kuluttajaviraston kehotuksesta antamaan salassapitosäännösten estämättä sille kaikki viraston tutkiman mahdollisen kilpailunrajoituksen sisällön, tarkoituksen ja vaikutuksen sekä kilpailuolosuhteiden selvittämiseksi ja yrityskauppavalvonnan piiriin kuuluvan yrityskaupan vaikutusten arvioimiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

12.5 Talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö valvontatehtävän suorittajana

Keskusyhteisön suorittaessa valvontatehtävää sen oikeuksista on voimassa se, mitä lain talletuspankkien yhteenliittymästä (599/2010) 37 §:ssä on säädetty.

Keskusyhteisön suorittaessa valvontatehtäväänsä sen oikeuksiin sovelletaan osin samoja säännöksiä kuin Finanssivalvontaan. Keskusyhteisöllä on esimerkiksi vastaavat tarkastus- ja tiedonsaantioikeudet kuin Finanssivalvonnalla. Yhteenliittymään kuuluva yritys on velvollinen antamaan keskusyhteisölle sen asettamassa kohtuullisessa määräajassa kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen keskusyhteisön laissa talletuspankkien yhteenliittymästä säädettyjen valvontatehtävien suorittamiseksi. Luottolaitoslain 15 luvun 14 ja 15 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus ja oikeus luovuttaa tietoja luottolaitoksesta koskee myös keskusyhteisöä.

Keskusyhteisöllä on oikeus antaa pankilta pyytämänsä tiedot edelleen poliisi- ja syyttäjäviranomaisille.

Finanssivalvonta valvoo keskusyhteisön toimintaa.

12.6 Valtion vakuusrahasto

Valtion vakuusrahaston tukitoimien kohteena olevalla pankilla on velvollisuus salassapitovelvollisuuden estämättä antaa Valtiovarainministeriössä rahaston tehtäviä hoitaville virkamiehille ja tilintarkastajille sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeen sen tehtävien hoitamisessa.

Valtiovarainministeriön on määrättävä yksi tai useampi tarkastaja suorittamaan tukitoimien kohteena olevan tai tukea hakevan pankin erityistarkastus. Erityistarkastusta suorittavalla on samat oikeudet salassa pidettävien tietojen saantiin kuin Finanssivalvonnalla.

12.7 Rahoitusvakausvirastolle annettavat tiedot

Jos Rahoitusvakausvirasto on tehnyt päätöksen, jonka mukaan sen hallinnoiman talletussuojarahaston varoista on maksettava tallettajien saamiset, pankin on toimitettava Rahoitusvakausvirastolle tiedot tallettajista ja heidän talletussuojarahastosta korvattavista talletuksistaan viraston päätöksen toteuttamiseksi. Rahoitusvakausvirasto ei saa antaa tietoja muille kuin sellaisille viranomaisille, joilla on luottolaitoslain mukaan oikeus saada salassa pidettäviä tietoja.

12.8 Veroviranomaiset

12.8.1 Yleistä

Veroviranomaisilla on oikeus saada tietoja asiakkaan pankkiasioista verolakeihin sisältyvien säännösten nojalla.

Tietojenantovelvollisuudesta ei ole kaikkia verolakeja koskevaa yleissäännöstä, vaan asiasta on säädetty verolajikohtaisilla säännöksillä, jotka ovat sisällöltään erilaisia.

Tietoja voidaan antaa vain ao. verolain säännöksen oikeuttamassa laajuudessa ja verotuksen kannalta olennaisista tiedoista. Eräänlaisina yleisäännöksinä voidaan pitää verotusmenettelystä annettuun lakiin sisältyviä tietojenantovelvollisuutta koskevia säännöksiä. Tietojenantovelvollisuus veroviranomaisille voidaan jakaa niin sanottuun yleiseen tietojenantovelvollisuuteen sekä erityiseen tietojenantovelvollisuuteen.

Yleinen tietojenantovelvollisuus on massaluonteista tietojenantoa, joka on säännöllistä ja toistuvaa ja yleensä vuosittain tapahtuvaa. Näitä tietoja käytetään verottajan toimesta muun muassa esitäytetyn veroilmoituksen täyttämiseen. Tällainen tiedonantovelvollisuus ei edellytä verottajalta erillisiä pyyntöjä.

Erityisellä tiedonantovelvollisuudella tarkoitetaan niitä tilanteita, joissa kyse on verottajan nimenomaisesta pyynnöstä tapahtuvasta tietojenannosta (esim. niin sanottu sivullisen tiedonantovelvollisuus).

Sivullisen erityistä tietojenantovelvollisuutta koskevan verotusmenettelylain (1558/1995) 19 § on yleissäännös, jonka nojalla veroviranomaisella on laaja tietojensaantioikeus asiakkaan pankkiasioista.

Erityinen tietojenantovelvollisuus perustuu aina veroviranomaisen tekemään yksilöityyn tiedusteluun.

Veroviranomaisen on esitettävä tiedustelunsa aina kirjallisesti.

Pankkitiedustelun kohdistuminen valtakunnallisen pankin asiakastoimintaan aiheuttaa pankille runsaasti työtä ja kustannuksia. Veroviranomaisen kanssa on tarvittaessa neuvoteltava, saattavatko tiedot vaaditussa laajuudessa olla tarpeen verotuksen toimittamista varten. Jos tiedustelun aiheuttama työmäärä on huomattava, tiedustelu voi vain erityisistä syistä kohdistua useamman kuin yhden talousalueen konttoreihin tai muutoin yli 20:een eri konttoriin.

Runsaasti työtä aiheuttavan pankkitiedustelun asemesta veroviranomaiselle voidaan tarjota mahdollisuutta tarkastamisoikeuden käyttämiseen.

Viranomainen asettaa kyselyn vastaamiselle määräajan, jonka puitteissa vastaus on annettava.

12.8.2 Pankkitiedustelun yksilöinti

Veroviranomaisella on oikeus saada tietoja yksilöidyn pankkitiedustelun perusteella. Tiedot annetaan vain kysytyistä asioista. Lähtökohtana on, että kyselyn kohteena oleva asiakas nimetään tiedustelussa.

Muun muassa verotusmenettelylain 19 §:n mukaan sivullinen, kuten pankki, on kuitenkin velvollinen antamaan tietoja toisesta verovelvollisesta muunkin yksilöinnin kuin nimen perusteella. Mikäli verovelvollista ei voida yksilöidä nimen perusteella, yksilöinti voi tapahtua esimerkiksi pankkitilin numeron tai tilitapahtuman perusteella. Yksilöintinä tulisi aina kun se on mahdollista käyttää henkilö- tai Y-tunnusta.

Esimerkiksi pankkitilin numeron perusteella pankki on velvollinen kehotuksesta antamaan tiedot tilinomistajasta, tilitapahtumista ja käyttöoikeuden haltijoista. Yksilöinti voi tapahtua myös esimerkiksi velkakirjan numerolla, jolloin pankki on velvollinen ilmoittamaan tuohon velkakirjaan liittyvät pyydetyt tiedot, kuten velallisten nimet, velan pääoman ja maksetut korot. Takaajien nimet ilmoitetaan vain, jos niitä nimenomaisesti pyydetään. Vakuuksista ilmoitetaan niiden laatu (kiinnitys, käteispantti, takaus), mutta ei yksilöidä tarkemmin, ellei tietoa nimenomaisesti pyydetä.

Tiedustelun kohteena oleva asia on aina yksilöitävä. Veroviranomaisilla on oltava selvitettävänä tietty konkreettinen verotusta koskeva asia tai asiakokonaisuus. Jos tiedustelu on yksilöity muutoin kuin nimen perusteella, siinä on erikseen todettava, ettei kyselyn kohteena olevan henkilön nimeä ole pystytty selvittämään.

Massaluonteisia tietoja ei voida lainkohtien nojalla antaa. Massaluonteinen kysely olisi esimerkiksi sellainen, jossa pyydettäisiin listoja tietyn rahamäärän ylittävistä tai tietyn tiliehdon täyttävistä talletuksista.

12.8.3 Tietojenantovelvollisuuden rajoitukset

Pankilla on eräissä tapauksissa velvollisuus kieltäytyä tietojen antamisesta veroviranomaiselle. Kieltäytymisvelvollisuus koskee asiakkaan liikesalaisuuksia koskevia tietoja, joita pankki ei ole velvollinen ilmoittamaan, elleivät erittäin tärkeät syyt vaadi tietojen antamista. Asiakkaan liikesalaisuuden piiriin kuuluvat muun muassa liikesuhteita ja hinnoittelua koskevat tiedot. Viranomaisen on tarvittaessa osoitettava erittäin tärkeiden syiden olemassaolo.

Erittäin tärkeänä syynä voidaan pitää esimerkiksi perusteltua epäilyä veropetoksen tai kirjanpitorikoksen olemassaolosta.

Tietojenantoa koskevien eri verolakien säännösten mukaan asiakkaan taloudellista asemaa koskeva tieto on kuitenkin aina annettava veroviranomaiselle. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi tilien saldotiedot, tilitapahtumat, tilille maksetut erääntyneet korot, luottojen määrät, luottojen vakuudet, muut vastuutiedot ja tiedot arvopaperisäilytyksistä.

12.8.4 Veroviranomaisen tarkastamisoikeus

Veroviranomaiset voivat saada tietoja myös käyttämällä tarkastamis- ja tarkastuttamisoikeuttaan. Esimerkiksi verotusmenettelylain 23 §:n mukaan Verohallinnolla on oikeus tarkastaa kaikki ne asiakirjat, joista sanotuissa säännöksissä tarkoitettuja tietoja voi olla saatavissa.

Verotarkastajilla on säännösten nojalla oikeus saada nähtäväkseen pankissa olemassa oleva, tarkastuksen kannalta tarpeellinen asiakirja-aineisto. Pankki ei tee tarkastusta varten uusia listauksia, yhteenvetoja tai muuta uutta aineistoa.

Tietojen saantioikeus, tarkastamis- ja tarkastuttamisoikeus on vain laissa mainitulla veroviranomaisella.

Tarkastuksen toimittaminen ei edellytä ensin suoritettua kirjallista tiedustelua, vaan tarkastusta voidaan käyttää ensisijaisena tietojensaantikeinona. Viranomaisen on esitettävä asianmukainen valtuutensa ja yksilöitävä tarkastuksen kohde ja laajuus niin kuin kirjallisessa tiedustelussa.

12.8.5 Vertailutietotarkastus

Verotusmenettelylain 21 §:n mukaan tarkastus voidaan toimittaa myös yksinomaan siinä tarkoituksessa, että kerätään tietoja, joita voidaan käyttää muun verovelvollisen verotuksessa (vertailutietotarkastus).

Verottaja ei kuitenkaan ole oikeutettu saamaan kaikkia luottolaitoksen asiakastietoja vaan ainoastaan tarkastuksen kannalta olennaiset tiedot. Tämän vuoksi vertailutietotarkastuksessa verottajan on esitettävä perusteet vaadituille tiedoille ja rajattava pyydettävät tiedot oikeasuhtaisesti tarkastuksen kannalta. Esimerkiksi kauppiaiden arvonlisävelvollisuutta koskevassa vertailutietotarkastuksessa verottajalla ei ole tarvetta saada yksilöityjä tietoja yksittäisistä asiakkaista, koska yksittäinen asiakas ei ole tarkastuksen kohteena.

Vertailutietotarkastuksen yhteydessä esiin tulleita tietoja voidaan säännösten mukaan kuitenkin käyttää hyväksi muun verovelvollisen verotuksessa. Tietojen hyväksikäyttöoikeus koskee vain tarkastuksessa esille tulleita yksittäisiä verovelvollisia koskevia tietoja.

Pankin omaan toimintaan kohdistuvan verotarkastuksen yhteydessä pyydettyjen asiakirjojen tulee liittyä pankin omaan verotukseen tai sellaisiin veroihin ja maksuihin, joiden suorittamisesta tai perimisestä pankki lain mukaan on vastuussa. Esittämispyyntö ei saa kohdistua pelkästään asiakkaan verotukseen vaikuttavaan asiakirjaan.

12.8.6 Vieraan valtion verotus

Pankki voi olla velvollinen antamaan tietoja toisen valtion verotusta varten. Lähtökohtaisesti kyse voi olla joko erityisestä tiedonantovelvollisuudesta, eli yksittäisistä kyselyistä tai sitten yleisestä tiedonantovelvollisuudesta, eli vuosittain toistuvasta säännöllisestä velvoitteesta. Mikäli kyse on niin sanotusta erityisestä tiedonantovelvollisuudesta, vieraan valtion veroviranomaisen pankkitiedustelu toimitetaan aina virka-aputeitse Suomen veroviranomaisen kautta, eli pyyntö tulee aina Suomen Verohallinnosta, jonne myös vastaus toimitetaan.

Yleisen tiedonantovelvollisuuden piirissä pankkien on vuosittain toimitettava Verohallinnolle kansainvälistä automaattista verotietojenvaihtoa varten (esimerkiksi CRS- tai FATCA-tietojenvaihto) tietoja muun muassa asiakkaiden tuloista tai omistuksista. Käytännössä tietoja toimitetaan Verohallinnolle sellaisten asiakkaiden osalta, jotka ovat verovelvollisia muussakin valtiossa kuin Suomessa. Verohallinto toimittaa tietoja eteenpäin niihin valtioihin, joissa asiakkaat ovat verovelvollisia. Vastaavaan tietojenvaihtoon on sitoutunut yli 100 valtiota tai lainkäyttöaluetta, joiden piirissä vastaavia tietoja kerätään muun muassa pankeilta ja näitä tietoja toimitetaan Suomen Verohallinnolle muualta, jos asiakkailla on kytkös Suomeen.

Kansainvälinen yleinen tietojenvaihto perustuu Suomessa myös aina kansallisesti hyväksyttyyn lakiin. Yleisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvaa verotukseen liittyvää tietojenvaihtoa voi tapahtua myös esimerkiksi EU:n direktiiveihin pohjautuvien lakien perusteella, kun kyse on esimerkiksi asiakkaiden rajat ylittävistä verojärjestelyistä (niin sanottu DAC6-direktiivi).

12.9 Suomen Pankki

Suomen Pankilla on Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 26 §:n mukaan oikeus saada pankilta kaikki ne ilmoitukset, selvitykset ja muut tiedot, jotka ovat tarpeen Suomen Pankin laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

12.10 Poliisiviranomaiset

12.10.1 Rikoksen estämistä tai selvittämistä koskeva tiedustelu

Luottolaitoslain ja poliisilain (872/2011) mukaan pankilla on velvollisuus antaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja poliisille rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi.

Pankkiin toimitetun kirjallisen tai sähköisen pankkitiedustelun tulee olla päällystöön kuuluvan poliisimiehen allekirjoittama. Päällystöön kuuluvat poliisimiehet on lueteltu seuraavassa kappaleessa.

Pankkiin lähetetyn tiedustelun voi allekirjoittaa Poliisihallituksessa poliisiylijohtaja, poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja, poliisilakimies, poliisitarkastaja, ylikomisario ja komisario, Keskusrikospoliisissa päällikkö, apulaispäällikkö, rikosylitarkastaja, poliisilakimies, rikostarkastaja, rikosylikomisario ja rikoskomisario, Suojelupoliisissa päällikkö, apulaispäällikkö, osastopäällikkö, poliisilakimies, ylitarkastaja ja tarkastaja, Poliisiammattikorkeakoulussa rehtori, ylikomisario, ja komisario, paikallispoliisissa poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö,

rikosylitarkastaja, poliisilakimies, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario.

Pankkitiedustelun voi tehdä myös Puolustusvoimien asianomaisen joukkoyksikön komentaja ja häntä ylempi kurinpitoesimies, varuskunnan päällikkö ja komendantti sekä sotilaspoliisitehtävissä toimiva virassa oleva upseeri.

Kirjallisesta pankkitiedustelusta tulee ilmetä tiedustelun syy ja pyydetyt tiedot.

Pankki ei yleensä ole velvollinen antamaan tietoja toisen valtion poliisiviranomaiselle. Vieraan valtion poliisiviranomaisen pankkitiedustelu toimitetaan aina virka-aputeitse Suomen poliisiviranomaisen kautta. Pankki ei siis saa antaa tietoja suoraan vieraan valtion poliisiviranomaiselle, vaan tiedot annetaan Suomen poliisiviranomaiselle, joka luovuttaa tiedot edelleen vieraan valtion poliisiviranomaiselle.

12.10.2 Pankkiin kohdistunut rikos

Mikäli poliisin tutkittavana on pankkiin kohdistunut rikos, josta pankki on tehnyt rikosilmoituksen tai jossa pankki on asianomistajana, pankin tulee antaa poliisille kaikki hallussaan oleva tieto, joka on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi.

Jos pankkiin kohdistunut rikos on virallisen syytteen alainen ja poliisi tutkii rikosta jonkun muun kuin pankin aloitteesta, pankin tulee antaa poliisille kaikki hallussaan oleva tieto, joka on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi.

12.10.3 Takavarikko

Takavarikosta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies tai tuomioistuin. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat pakkokeinolain (806/2011) 2 luvun 9 §:n mukaan poliisissa poliisiylijohtaja, Poliisihallituksen poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja ja poliisitarkastaja, poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, Keskusrikospoliisin päällikkö ja apulaispäällikkö, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat myös syyttäjä sekä tullin ja rajavartiolaitoksen tietyt virkamiehet.

Jos edellä mainittu virkamies kotietsinnän yhteydessä tai tuomioistuin on antanut määräyksen pankin hallussa olevaan asiakirjaan kohdistuvan takavarikon toimittamisesta, asiakirja luovutetaan viranomaisille määräyksen mukaisesti alkuperäisenä, ellei takavarikon toimittaja pidä asiakirjan jäljentämistä riittävänä. Toimitetusta takavarikosta tai asiakirjan jäljentämisestä laaditaan pöytäkirja, johon takavarikon kohde tai jäljennetty asiakirja yksilöidään. Takavarikon toimittajan tulee antaa pankille jäljennös pöytäkirjasta. Takavarikkomääräyksessä ja pöytäkirjassa takavarikon kohteen tulee olla niin tarkasti yksilöity, ettei voi syntyä epäilystä, mitä omaisuutta takavarikko koskee.

12.10.4 Tietojen antaminen poliisitutkintaa varten

Poliisilain mukaan poliisilla on oikeus saada poliisitutkinnassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä julkinen tai yksityinen etu sitä vaatii. Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi säädettyä tutkintaa kuin rikoksen takia toimitettavaa esitutkintaa. Tietoja voidaan antaa esimerkiksi liiketoimintakiellon määräämistä, kuolemansyyn tutkintaa ja katoamistapauksien selvittämistä varten.

Poliisitutkintaa varten tarvittavia tietoja koskevan kirjallisen tiedustelun tulee olla edellä kohdassa 12.10.1 tarkoitetun virkamiehen allekirjoittama.

Kirjallisesta tiedustelusta tulee ilmetä tiedustelun syy ja pyydetyt tiedot.

12.10.5 Rahanpesun selvittelykeskus

Rahanpesun selvittelykeskus toimii Keskusrikospoliisin yhteydessä ja selvittelykeskus hoitaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämiseen liittyviä tehtäviä. Pankin on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 4 luvun 1 §:n mukaan viipymättä ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäilystä. Ilmoitus tulee tehdä sähköisesti. Lisäksi selvittelykeskukselle on annettava kaikki epäilyn selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot ja asiakirjat. Ilmoituksesta ei saa antaa tietoa sille, johon epäily kohdistuu eikä muulle henkilölle.

12.10.6 Kansainväliset finanssipakotteet ja varojen jäädyttäminen terrorismin torjumiseksi

Pakotteet ovat kansainväliseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvä painostuskeino. Ne tarkoittavat tiettyihin valtioihin, henkilöihin, yhteisöihin ja ryhmiin kohdistuvia rajoittavia toimia. Pakotteiden lisäksi luonnolliselle henkilölle ja oikeushenkilölle voidaan kohdistaa varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) mukainen varojen jäädyttäminen.

YK:n turvallisuusneuvoston ja EU:n neuvoston päätökset kansainvälisistä finanssipakotteista pannaan täytäntöön EU:n asetuksilla, jotka ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenmaissa. Kansallisen jäädytyslain mukaiset varojen jäädyttämispäätökset tekee Keskusrikospoliisi ja se ylläpitää luetteloa henkilöistä, joita jäädyttämispäätökset koskevat. Päätösten täytäntöönpanosta vastaa ulosottolaitos.

Varojen luovuttaminen EU:n pakotesäännöksen tai kansallisen jäädyttämispäätöksen kohteena oleville tahoille suoraan tai välillisesti on kielletty. Jos pankki tunnistaa rekistereistään tahon, jonka tiedot vastaavat kansainvälisten finanssipakotteiden tai kansallisten jäädyttämispäätösten kohteena olevien tahojen tietoja, pankin on jäädytettävä varat tai keskeytettävä liiketoimi ja ilmoitettava asiasta ulosottolaitokselle.

EU:n pakotesäädösten lisäksi joillakin valtioilla on omia kansallisia pakotteita. Näistä esimerkkinä ovat Yhdysvaltojen valtiovarainministeriön alaisen Office of Foreign Assets Control:in (OFAC) määräämät pakotteet. OFAC:in tai vastaavien kansallisten viranomaisten määräämät pakotteet eivät ole Suomessa juridisesti sitovia, eikä pankki näin ollen ole

Suomen pakotelainsäädännön perusteella velvollinen jäädyttämään esimerkiksi OFAC-pakotelistoilla olevien tahojen varoja Suomessa, eikä myöskään velvollinen ilmoittamaan asiasta kyseisille viranomaisille

12.11 Syyttäjä-, tulli- ja rajavartioviranomaiset

Luottolaitoslain mukaan pankilla on velvollisuus antaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Esitutkintaviranomaisia ovat poliisin lisäksi tulli- ja rajavartiolaitoksen pidättämiseen oikeutetut virkamiehet (esitutkintalaki 2 luku 1§).

Pankkiin lähetetyn tiedustelun tulee olla rikostorjunnasta tullissa annetun lain (623/2015) 2 luvun 14 §:n mukaan pidättämiseen oikeutetun tullimiehen tai henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 3 luvun 20 §:n mukaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen allekirjoittama.

Pidättämiseen oikeutetut virkamiehet, jotka on lueteltu pakkokeinolain 2 luvun 9 §:ssä, ilmenevät syyttäjä-, tulli- ja rajavartioviranomaisten osalta seuraavasta listasta:

1) Syyttäjä

2) Tullin rikostorjunnan päällikkö, Tullin rikostorjunnan toimintayksikön päällikkö sekä Tullin rikostorjunnan tulliylitarkastaja, jonka Tullin rikostorjunnan päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi;

3) Rajavartiolaitoksen päällikkö ja apulaispäällikkö, Rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston osastopäällikkö, Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö, apulaisosastopäällikkö, rikostorjuntayksikön yksikönpäällikkö, rajavartioylitarkastaja, ylitarkastaja, rikosylitarkastaja ja rikostarkastaja, rajavartioston ja merivartioston komentaja ja apulaiskomentaja, rajavartioston ja merivartioston rajatoimiston ja meritoimiston päällikkö, Suomenlahden merivartioston Helsingin rajatarkastusosaston päällikkö ja varapäällikkö sekä vähintään luutnantin arvoinen rajavartiomies, joka on saanut tutkinnanjohtajalle Rajavartiolaitoksessa säädetyn koulutuksen ja jonka Rajavartiolaitoksen tai sen hallintoyksikön päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi.

Kirjallisesta tiedustelusta tulee ilmetä tiedustelun syy ja pyydetyt tiedot.

12.12 Konkurssiasiamies

Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) mukaan konkurssiasiamiehellä on samanlainen oikeus kuin velallisella tai konkurssipesällä (konkurssipesänhoitajalla) saada pankista tietoja konkurssivelallisen tai konkurssipesän pankkitileistä, maksuliikenteestä sekä rahoitusta koskevista sopimuksista ja sitoumuksista. Konkurssiasiamiehellä on siten oikeus saada pankista konkurssivelallista ja konkurssipesää koskevia tietoja edellä kohdissa 9.13 ja 9.14 mainitun mukaisesti.

Mikäli tietoja pyytää konkurssiasiamiehen pyynnöstä joku muu kuin konkurssiasiamies itse tai hänen alaisensa virkamies, hänen on osoitettava valtuutensa tietojen saantiin.

12.13 Ulosottoviranomaiset

Mitä jäljempänä lausutaan ulosottomiehen oikeudesta saada tietoja, sovelletaan myös avustavaan ulosottomieheen.

12.13.1 Yleistä

Ulosottomiehellä on ulosottokaaren (705/2007) 3 luvun 64–66 §:n mukaan varsin laaja oikeus saada pankista tietoja pankkisalaisuuden estämättä. Ulosottomiehen pyytämien tietojen tulee olla välttämättömiä täytäntöönpanoa varten. Välttämättömyyden arvioi ulosottomies.

Täytäntöönpano on vireillä siitä asti, kun se tulee ulosottomiehelle, kunnes ulosotossa oleva saatava on peritty kokonaan tai turvaamistoimi on lakannut olemasta voimassa. Ulosottomiehen tietojensaanti ei siten edellytä ulosmittauksen tekemistä. Täytäntöönpanoasialla tarkoitetaan sekä ulosmittaamista että turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa. Pankkitiedustelun yhteydessä ulosottoviranomainen voi pyytää väliaikaistoimenpidettä eli käytännössä varojen jäädyttämistä.

Ulosottokaaren mukaan velallinen on itse velvollinen antamaan ulosottomiehelle ulosmittausta varten tarpeelliset tiedot. Ulosottomiehellä on oikeus saada pankista asiakasta koskevia tietoja silloin, kun velallisen ulosottomiehelle antamia tietoja ei voida pitää luotettavina (esimerkiksi velallista epäillään ulosoton välttelystä tai velallista ei tavata).

Ulosottomies voi lähettää pankkitiedustelun pankille kirjallisesti tai teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Kirjallisen tiedustelun tulee olla ulosottomiehen (kihlakunnanvouti tai kihlakunnanulosottomies) tai kihlakunnanvoudin määräämän virkamiehen allekirjoittama ja siinä tulee yksilöidä, mitä tietoja (esimerkiksi tieto talletuksen saldosta tai pankissa olevasta tallelokerosta) ulosottomies pyytää pankilta. Ulosottomies tekee tiedustelun virkavastuullaan, joten pankki voi vastata kirjalliseen pankkitiedusteluun tarvitsematta selvittää esimerkiksi sitä, onko täytäntöönpano vireillä. Ulosottomiehellä on oikeus saada säädetyt tiedot, vaikka samalla paljastuu tietoja myös ulkopuolisen taloudellisesta asemasta, jollei tietoja ole muulla tavoin saatavissa. Näin voi käydä, jos velallisella on esimerkiksi käyttöoikeus toisen pankkitiliin. Käyttöoikeustilin maksuliikettä tiedusteltaessa saattaa paljastua myös tilinomistajan tilitietoja.

Ulosottomiehellä on oikeus saada tietoja ainoastaan yksittäisissä ulosottoasioissa. Ulosottomiehen tulee allekirjoittamassaan kirjallisessa pankkitiedustelussa yksilöidä henkilö ilmoittamalla henkilön nimi ja henkilötunnus sekä yhteisö ilmoittamalla yhteisön nimi ja rekisterinumero tai Y-tunnus. Jollei henkilöllä ole henkilötunnusta, ulosottomiehen tulee ilmoittaa syntymäaika. Samassa kirjallisessa pankkitiedustelussa voidaan kysyä tietoja kuitenkin useasta edellä mainitulla tavalla yksilöidystä asiakkaasta. Pankki vastaa ulosottomiehen tekemään kirjalliseen kyselyyn kirjallisesti.

Ulosottomies voi asettaa vastauksen antamiselle määräajan. Jos asetettu määräaika on liian lyhyt, pankin tulee ottaa yhteyttä ulosottomieheen sopiakseen määräajan pidentämisestä.

Pankki ei saa ilmaista ulosottomiehen tekemää pankkitiedustelua asiakkaalle. Tehdystä ulosmittauksesta tai muusta täytäntöönpanotoimesta voidaan antaa tiedot asiakkaalle.

12.13.2 Tiedustelun kohteena oleva omaisuus

Pankissa oleva velalliselle kuuluva omaisuus

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko pankilla velalliselle kuuluvaa omaisuutta hallussaan tai muutoin määräysvallassaan ja mitä laatua omaisuus on. Jäljempänä käydään läpi niitä tavanomaisimpia tapauksia, joissa ulosottomies tiedustelee asiakkaan tietoja pankista.

Tallelokero ja suljettu säilytys

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko asiakkaalla pankissa tallelokero tai suljettu säilytys taikka käyttöoikeus sellaiseen. Pankki ilmoittaa myönteisessä tapauksessa ulosottomiehelle, että asiakkaalla on pankissa tallelokero tai suljettu säilytys sekä konttorin nimen. Pankilla ei kuitenkaan ole oikeutta avata tallelokeroa tai suljettua säilytystä. Ulosottomiehellä on oikeus omalla virkavastuullaan avata tallelokero tai suljettu säilytys.

Arvopaperitili

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko asiakkaalla pankissa varoja arvopaperitilillä ja se, minkälaisia arvopapereita tilillä on.

Arvo-osuudet

Ulosottoviranomaiset saavat tiedot arvo-osuuksista ensisijaisesti arvopaperikeskuksesta. Niiltä osin kuin tietoja ei saada sieltä, arvopaperikeskus ohjaa tiedustelun pankille.

Pantti

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko pankilla vakuutena velallisen omaisuutta. Jos pantti on velallisen antama, pankki voi ilmoittaa vakuutena olevan omaisuuden laadun (esimerkiksi x-nimisen asunto-osakeyhtiön osakkeiden numerot) ja panttia rasittavan pankin saatavan määrän ja laadun. Jos ulosottovelallinen on antanut pantin muun henkilön velasta, pankki saa ilmoittaa ulosottomiehelle panttia rasittavan vastuun määrän, muttei päävelallisen nimeä.

Talletus ja tilitapahtumat

Kun ulosottomies tiedustelee pankista, onko ulosottovelallisella pankissa talletus, pankin tulee ilmoittaa myönteisessä tapauksessa saatavan peruste (esimerkiksi talletussopimus) ja tilinumero sekä onko vastakirjan tai talletustodistuksen esittäminen tilin käytön edellytys sekä tilillä olevien varojen määrä.

Tieto velallisena olevan henkilön omista tilitapahtumista ja velallisena olevan henkilön käyttöoikeuksista muiden tilinomistajien tileihin annetaan vain, jos niitä on nimenomaisesti pyydetty. Jos ulosottomies tiedustelee velallisena olevan henkilön käyttöoikeuksista muiden tilinomistajien tileihin, pankki ilmoittaa vastauksessaan käyttöoikeustilin tilinumeron ja tilinomistajan nimen. Käyttöoikeustilin saldo ja tilitapahtumat ilmoitetaan vain, jos sitä on erikseen tiedusteltu.

Sen sijaan pankki ei ole velalliseen kohdistuvan tiedustelun yhteydessä oikeutettu ilmoittamaan muiden käyttöoikeuksia velallisen omiin tileihin.

Velallisen muu saatava pankilta

Ulosottomiehellä on oikeus saada pankista tieto, onko velallisella pankilta jokin muu saatava ja mikä saatavan peruste ja määrä on.

Velallisen ja pankin välinen tai velallisen hyväksi tehty sopimus tai järjestely

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko pankki sopijapuolena tehnyt ulosottovelallisen tai sivullisen kanssa sellaisen sopimuksen tai järjestelyn, jolla saattaa olla merkitystä etsittäessä velallisen ulosmittauskelpoista varallisuutta, ja mikä sopimuksen tai järjestelyn lähempi sisältö on. Ulosottomiehen tulee yksilöidä, minkä laatuista sopimusta tiedustelu koskee.

Pankin tulee vastauksessaan selvittää ulosottomiehelle lyhyesti tehdyn sopimuksen sisältö ja se, onko asiakkaalle tulossa sopimuksen perusteella varoja vastauksen antamishetkellä.

Sivullista koskeva tiedustelu

Koska myös muulle henkilölle kuin velalliselle kuuluvaa omaisuutta voidaan tietyissä tilanteessa ulosmitata, ulosottomiehen tiedustelu voi koskea myös sivullista, joka tulee tiedustelussa yksilöidä. Näin on silloin, jos on perusteltu syy epäillä, että velallinen ilmeisesti käyttää keinotekoista järjestelyä ulosoton välttämiseksi, esimerkiksi hoitamalla henkilökohtaista rahaliikennettään jonkun läheisen henkilön, yrityksen tai muun sivullisen pankkitilin kautta, taikka omaisuuden pitämiseksi velkojien ulottumattomissa, esimerkiksi pitämällä varojaan sivullisen nimissä. Ulosottomiehellä on oikeus perustellusta syystä saada sivullisesta samat tiedot kuin velallisesta, myös sivullisen käyttöoikeudet muiden tileihin. Sen sijaan pankki ei ole sivulliseen kohdistuvan tiedustelun yhteydessä oikeutettu ilmoittamaan muiden käyttöoikeuksia sivullisen omiin tileihin.

12.13.3 Turvaamistoimen täytäntöönpano

Jos ulosottomies on täytäntöön panemassa oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 7 luvun säännösten nojalla määrättyä turvaamistoimenpidettä (esimerkiksi takavarikkoa), ulosottomiehellä on turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten oikeus saada tietoja edellä kohdassa 12.13.1 lausutun mukaisesti.

12.14 Rahankeräyksiä valvovat viranomaiset

Rahankeräyslain (863/2019) mukaan keräysluvan saajan on avattava kutakin rahankeräystä varten erilliset pankkitilit. Poliisihallituksella ja poliisilaitoksella on oikeus saada rahankeräyksen järjestämisen valvonnassa välttämättömiä rahankeräyksen järjestämiseen välittömästi liittyviä tietoja pankkisalaisuuden estämättä pankilta, jossa rahankeräystili tai keräysluvan saajan muu pankkitili on.

12.15 Muut viranomaiset

12.15.1 Holhousviranomaisille annettavat tiedot

Holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 84 §:n mukaan holhousviranomaisena toimii Digi- ja väestötietovirasto. Pankki on velvollinen salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä antamaan holhousviranomaisille ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan holhoustoimesta annetun lain tarkoittaman asian ratkaisemiseksi (90.1 §). Tieto annetaan niistä seikoista, joita holhousviranomainen on kirjallisesti tiedustellut.

Ilmoittaminen edunvalvonnan tarpeessa olevasta henkilöstä

Jos pankki on havainnut, että joku sen asiakkaista on ilmeisesti edunvalvonnan tarpeessa, pankki voi pankkisalaisuuden estämättä ilmoittaa asiasta holhousviranomaisille (91 §).

12.15.2 Sosiaaliviranomaisille annettavat tiedot

Asiakasmaksun määräämiseen liittyvät tiedustelut

Pankki on velvollinen sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisen pyynnöstä antamaan maksutta kaikki hallussaan olevat asiakkaan ja hänen avio- tai avopuolisonsa taloudellista asemaa koskevat asiakasmaksun suuruuden määräämistä varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset, jos maksun määräävä kunta tai kuntayhtymä ei ole saanut asiakkaalta tai hänen lailliselta edustajaltaan riittäviä ja luotettavia tietoja maksun määräämistä varten (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) 14 a §).

Kirjallisesta tiedustelusta on ilmettävä, että tietoja on yritetty hankkia asiakkaalta itseltään. Lain tarkoittamia tarpeellisia tietoja ovat tilien saldot vastauspäivänä sekä tilien korko tai korkoperuste. Pankin ei sen sijaan tule selvittää esimerkiksi, mitä tuloja asiakkaalla on.

Toimeentulotuki

Jos sosiaalihuollon viranomainen ei muutoin saa riittäviä tietoja sosiaalihuollon asiakkaan varallisuudesta ja jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen edustajansa antamien tietojen oikeellisuutta, pankki on salassapitosäännösten estämättä velvollinen antamaan sosiaaliviranomaisille sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset. Tietojen on oltava välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, huollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi tai viranomaiselle jo annettujen tietojen tarkistamista varten.

Sosiaalihuollon viranomaisen on kohdistettava pankkikysely nimenomaan kyselyn kohteena olevan henkilön pankkiasioihin. Sosiaalihuollon viranomainen ei siten voi esimerkiksi kohdistaa kyselyä yhtiön pankkiasioihin, vaikka kyselyn kohteena oleva henkilö olisikin kyseisen yhtiön yhtiömies tai osakkeenomistaja.

Sosiaalihuollon viranomaisen on esitettävä asiakkaan pankkitietoja koskeva kysely kirjallisesti. Siitä on ilmettävä, millä perusteella pyyntö tehdään (asiakkaan suostumus vai laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (734/1992) 20.2. §). Samoin kyselystä on ilmettävä, että päätös tietojen hankkimisesta on annettu kyselyn kohteena olevalle henkilölle tiedoksi ja on lainvoimainen, jos kysymys on sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan

asemasta ja oikeuksista annetun lain 20.2 §:n mukaisesta tilanteesta. Lisäksi kyselyn allekirjoittajan on vakuutettava, että hänellä on oikeus kyselyn tekemiseen.

Viranomainen voi esimerkiksi pyytää tietoja kyselyn kohteena olevan henkilön tileistä ja tilitapahtumista. Henkilön omaisuuden selvittämiseksi tiedustelussa voidaan kysyä, onko kohteena olevalla henkilöllä tallelokero sekä pyytää tietoja siitä, onko pankilla vakuutena kyselyn kohteena olevan henkilön omaisuutta. Pankki voi ilmoittaa vakuutena olevan omaisuuden laadun ja sen, minkä suuruinen pankin saatava rasittaa vakuusomaisuutta. Jos kyselyn kohteena oleva henkilö on antanut omistamaansa omaisuutta vakuudeksi muun henkilön velasta, pankki voi ilmoittaa vastuun määrän, mutta ei päävelallisen nimeä. Edellä mainittuja tietoja voidaan pyytää myös taannehtivasti edellisiltä vuosilta kyselyn kohteena olevan henkilön todellisen taloudellisen tilanteen selvittämiseksi.

12.15.3 Kansaneläkelaitokselle ja muutoksenhakuelimille annettavat tiedot

Kansaneläkelaitoksella ja erityislaeissa määritellyllä muutoksenhakuelimellä on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä käsiteltävän asian kannalta välttämättömiä tietoja pankilta tuen hakijasta tai saajasta sekä muun muassa tämän avio- ja aviopuolisosta, jollei riittäviä tietoja ja selvityksiä muutoin saada ja on perusteltua syytä epäillä tuen hakijan tai saajan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Oikeus saada tietoja voi koskea myös kuolinpesää, jossa esimerkiksi tuen hakija on osakkaana. Pyyntö tietojen saamiseksi tulee esittää kirjallisena. Ennen pyynnön esittämistä hakijalle tai saajalle on annettava siitä tieto. Tässä kohdassa tarkoitetuilla erityislaeilla tarkoitetaan esimerkiksi kansaneläkelakia (568/2007, 86 §), lakia eläkkeensaajan asumistuesta (571/2007, 43 §), lakia lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996, 23 a 1§) ja työttömyysturvalakia (1290/2002, 13 luvun 2 §).

Lisäksi Kansaneläkelaitoksella on opintotukilain (65/1994, 41 b §) mukaan oikeus saada pankilta lainansaajittain yksilöidyt tiedot nostettujen valtion takaamien opintolainojen määristä ja koroista siten kuin Kansaeläkelaitos määrää.

Kansaneläkelaitoksen pankille tekemästä kirjallisesta tiedustelupyynnöstä on käytävä ilmi, että edellä mainitut lain edellytykset tiedustelun tekemiselle täyttyvät ja lainkohta, jonka nojalla tiedustelu tehdään. Jos tietoja kysytään myös kuolinpesän osalta, on tiedustelusta käytävä ilmi, että Kansaneläkelaitos on selvittänyt kyselyn kohteena olevan henkilön osakkuusaseman kuolinpesässä. Samoin tiedustelusta on ilmettävä, että sen tekemisestä on kerrottu tiedustelun kohteena olevalle henkilölle.

12.15.4 Oikeusaputoimiston tietojensaantioikeus

Oikeusavun hakijan on hakemuksessaan esitettävä oikeusaputoimistolle selvitys taloudellisesta tilanteestaan. Oikeusaputoimistolla on kuitenkin oikeusapulain (257/2002) 10 §:n mukaan oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oikeusaputoimistolle laissa säädetyn tehtävän vuoksi välttämättömät tiedot pankilta, jos tietoja ei saada muilta viranomaisilta tai vakuutuslaitoksilta ja oikeusaputoimistolla on perusteltua syytä epäillä hakijan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Tiedustelu tulee esittää pankille kirjallisesti ja sen tekemisestä on annettava etukäteen tieto oikeusavun hakijalle.

13 Toimihenkilön kuuleminen todistajana

13.1 Esitutkinta

13.1.1 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki ei ole asianomistajana

Jos poliisi haluaa kuulustella pankin palveluksessa olevaa henkilöä todistajana esitutkinnassa, kutsua on noudatettava. Toimihenkilön tulee ilmoittaa kuulustelijalle, että toimihenkilöä sitovat pankkisalaisuutta koskevat määräykset, jos henkilö, jota kuulustelussa ilmi tulevat tiedot koskevat, ei ole antanut suostumustaan tietojen antamiseen. Jos kuulustelija haluaa kuulustella toimihenkilöä pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista, toimihenkilön tulee pyytää, että kohdassa 12.10.1 mainittu virkamies tekee päätöksen, jonka mukaan toimihenkilön tulee esitutkinnassa ilmaista pankkisalaisuuden piiriin kuuluva asia. Toimihenkilön on pyydettävä, että pankkisalaisuuden piiriin kuuluvat tiedot merkitään salassapidettäviksi.

Toimihenkilön tulee tarkistaa, että päätöksen tehnyt virkamies merkitsee esitutkintapöytäkirjaan toimihenkilön huomautuksen kysyttyjen asioiden kuulumisesta pankkisalaisuuden piiriin ja päätöksen, jonka mukaan toimihenkilön tulee esitutkinnassa ilmaista pankkisalaisuuden piiriin kuuluva asia.

13.1.2 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki on asianomistajana

Kun rikos on kohdistunut pankkiin, pankilla on oikeus esittää näyttöä epäillyn syyllisyyden tueksi. Toimihenkilö voi esitutkinnassa kertoa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista siinä määrin kuin se on tarpeellista asian selvittämiseksi.

13.2 Tuomioistuin

13.2.1 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki ei ole asianomistajana, tai asiakkaiden välisessä riita-asiassa

Saatuaan haasteen saapua todistajaksi tuomioistuimeen pankin palveluksessa olevan henkilön tulee noudattaa kutsua ja tuomioistuimessa normaaliin tapaan antaa todistajanvakuutus. Ennen todistajan kertomuksen antamista toimihenkilön tulee huomauttaa, että hänellä on luottolaitoslain mukaan rangaistuksen uhalla pidettävä salassa asiakkaan pankkisalaisuuden piiriin kuuluvat asiat.

Pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista todistaja voi kertoa joko asiakkaan antamalla luvalla taikka jos erittäin tärkeät syyt vaativat kertomaan salassa pidettävistä asioista ja tuomioistuin on toimihenkilön pyynnöstä velvoittanut toimihenkilön kertomaan niistä.

Ennen todistajan kertomuksen antamista toimihenkilön tulee huomauttaa, että hänellä on oikeus olla kertomatta myös pankin liikesalaisuuteen (esimerkiksi pankin tieto- tai turvallisuusjärjestelmiin taikka tuotekehittelyyn) liittyvistä asioista. Todistaja voi kertoa liikesalaisuuden piiriin kuuluvista asioista pankin antamalla luvalla tai jos erittäin tärkeät syyt vaativat kertomaan salassa pidettävistä asioista ja tuomioistuin on toimihenkilön pyynnöstä velvoittanut toimihenkilön kertomaan niistä.

Mikäli tuomioistuin päättää, että todistajan on kerrottava salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvista asioista, juttu voidaan tältä osin käsitellä siten, ettei yleisöllä ole oikeutta olla paikalla. Todistajan on pyydettävä tuomioistuimelta, että häntä kuultaisiin suljetuin ovin ja että oikeudenkäyntiaineisto määrättäisiin salassa pidettäväksi tältä osin.

Edellä esitettyä sovelletaan myös silloin, kun tuomioistuimessa joudutaan esittämään salassa pidettävä asiakirja tai kun pankin toimihenkilöä kuullaan tuomioistuimessa asiantuntijana.

13.2.2 Todistajana riita-asiassa, jossa pankki on asianosaisena, tai rikosasiassa, jossa pankki on asianomistajana

Jos pankki on oikeudenkäynnissä asianosaisena ja vastapuolena on pankin asiakas, toimihenkilö voi ilman asiakkaan suostumusta tuomioistuimessa todistajana kertoa pankin vastapuolen pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista. Lisäksi toimihenkilö voi kertoa muistakin pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista sikäli kuin se on asian selvittämiseksi tarpeen.

Esimerkiksi jos oikeudenkäynti ja sen valmistelu edellyttävät asiakasta koskevan laajemman rahoituskokonaisuuden selvittämistä, pankki voi selvittää asiaa pankkisalaisuussäännösten estämättä.

14 Pankki asianosaisena oikeudenkäynnissä

Jos pankki on asianosaisen oikeudenkäynnissä, pankilla on (esimerkiksi haastehakemuksessa) oikeus julkistaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja, jotka ovat välttämättömiä asian hoitamisessa tuomioistuimessa. Muita kuin pankin oikeuden turvaamiseksi tarpeellisia pankkisalaisuuden alaisia tietoja ei saa ilmaista oikeudenkäynnissä. Jos velallinen esittää oikeudenkäynnissä pankkia vastaan väitteitä, pankilla on oikeus esittää vastineena myös pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja. Jos pankin asiakas oikeudenkäynnissä ilmoittaa esimerkiksi, ettei hänellä ole varallisuutta, pankki voi ilmoittaa asiakkaalla olevan talletuksia pankissa.

Esimerkiksi jos oikeudenkäynti ja sen valmistelu edellyttävät asiakasta koskevan laajemman rahoituskokonaisuuden selvittämistä, pankki voi selvittää asiaa pankkisalaisuusäännösten estämättä.

Esimerkiksi jos pankilta pyydetään lausuntoa yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaisesta velkajärjestelystä ja pankille toimitetusta materiaalista käy ilmi, että velallinen salaa omaisuuttaan, pankki voi ilmoittaa tuomioistuimelle tiedossaan olevat velallisen varallisuusasemaa koskevat tiedot.

15 Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta aiheutuvat seuraamukset

Salassapitovelvollisuuden rikkomiseksi katsotaan sekä tahallinen että huolimattomuudesta tapahtunut tiedon paljastaminen.

Salassapitovelvollisuuden rikkominen voi täyttyä, vaikka kolmannelle henkilölle ei ole nimenomaisesti annettu tietoja. Salassapitovelvollisuuden rikkominen voi tapahtua esimerkiksi siten, että ulkopuolinen saa tiedon huolimattomasti säilytetystä luotto- tai muusta asiakirjasta. Samoin äänekäs keskustelu tai asiapapereiden lähettäminen väärälle henkilölle saattaa aiheuttaa salassapitovelvollisuuden rikkomisen. Pankin asiakaspalvelussa sekä esimerkiksi puhelimen, faksin, sähköpostin tai järjestelmien, sovellusten ja tiedostojen käytössä sekä laitteiden sijoittamisessa on meneteltävä siten, että sivulliset eivät saa kuulla tai nähdä salassa pidettäviä tietoja.

Salassapitovelvollisuus on voimassa myös työajan ulkopuolella sekä palvelussuhteen päätyttyä. Jos salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja udellaan esimerkiksi perhe- tai tuttavapiirissä, salassapitovelvoite estää keskustelemasta asiasta.

15.1 Rikosoikeudelliset seuraamukset

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Tieto- ja viestintärikoksista säädetään rikoslain (39/1889) 38 luvussa. Luottolaitoslain mukaan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukainen rangaistus. Pankkisalaisuuden paljastanut voidaan tuomita salassapitorikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Jos rikos on kokonaisuudessa arvostellen vähäinen, pankkisalaisuuden paljastanut on tuomittava salassapitorikkomuksesta sakkoon.

Tietosuojarikos

Pankin toimihenkilö ei saa tutkia asiakkaan henkilötietoja tai pankkiasiointiin liittyviä tietoja muutoin kuin työtehtäviensä hoitamista varten. Rikoslain 38 luvun 9 §:n mukaan henkilötietojen käsittely vastoin tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelyä koskevien muiden lakien mukaisia henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuutta, luovuttamista tai siirtämistä sekä käsittelyn turvallisuutta koskevia säännöksiä, on rangaistavaa. Tekijä, joka edellä kuvatuin tavoin loukkaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai aiheuttaa hänelle muuta vahinkoa tai olennaista haittaa, voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Pankin liikesalaisuuden paljastaminen

Pankin liikesalaisuuden paljastamisesta säädetään rikoslain elinkeinorikoksia koskevassa 30 luvussa. Rikoslaissa käytetään termiä yrityssalaisuus.

Yrityssalaisuuden rikkomisesta rangaistaan sitä, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen oikeudettomasti ilmaisee tai käyttää liikesalaisuutta, jonka on saanut tietoonsa toisen palveluksessa tai johtohenkilönä ollessaan. Rangaistukseksi yrityssalaisuuden rikkomisesta on säädetty sakkorangaistus tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Yrityssalaisuuden väärinkäytöstä rangaistaan vastaavasti sitä, joka käyttää rangaistavaksi säädetyllä teolla tietoon saatua tai ilmaistua toiselle kuuluvaa liikesalaisuutta elinkeinotoiminnassa tai, hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä, ilmaisee tällaisen salaisuuden.

15.2 Vahingonkorvaus ja työoikeudelliset seuraamukset

Pankkisalaisuuden paljastaminen

Pankkisalaisuuden alaisen tiedon ilmaiseminen saattaa aiheuttaa pankille velvollisuuden korvata teolla aiheutettu vahinko. Pankkisalaisuuden paljastanut pankin toimihenkilö voi joutua korvaamaan pankille kohtuulliseksi harkitun määrän asiakkaalle maksetusta korvauksesta, ellei teko ole aiheutunut lieväksi katsottavasta huolimattomuudesta. Jos pankkisalaisuus on paljastettu tahallisesti, toimihenkilön on yleensä korvattava pankille koko vahinko (vahingonkorvauslaki (412/1974) 3:1 § ja 4:1 §).

Pankin liikesalaisuuden paljastaminen

Pankin liikesalaisuuden paljastanut tai sitä hyväkseen käyttänyt pankin toimihenkilö voi joutua korvaamaan pankille aiheuttamansa vahingon. Vahingonkorvauksen määrän suhteen noudatetaan samoja periaatteita kuin pankkisalaisuuden paljastamisen osalta.

Työoikeudelliset seuraamukset

Liikesalaisuuden paljastaminen ja pankkisalaisuuden rikkominen voivat johtaa työsopimuslain mukaisiin työoikeudellisiin seuraamuksiin.

Työsopimus voidaan irtisanoa päättymään irtisanomisajan kuluttua asiallisesta ja painavasta syystä. Työntekijästä johtuvana tai hänen henkilöönsä liittyvänä asiallisena ja painavana irtisanomisperusteena voidaan pitää työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä.

Työnantaja voi purkaa työsopimuksen erittäin painavasta syystä. Tällaisena voidaan pitää työntekijän työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden niin vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista.

16 Määritelmät

Omistusyhteisöllä tarkoitetaan suomalaista tai ulkomaista rahoituslaitosta, jonka tytäryritykset ovat pääasiassa luotto- tai rahoituslaitoksia ja jonka tytäryrityksistä ainakin yksi on luottolaitos (Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014), jäljempänä LLL, EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013/EU), jossa käytetään nimitystä rahoitusalan holdingyhtiö).

Luottolaitoksella tarkoitetaan luottolaitoslaissa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa talletuspankkia tai luottoyhteisöä, jolla on toimilupa luottolaitostoimintaan (LLL). Talletuspankki voi vastaanottaa yleisöltä talletuksia. Luottoyhteisö voi vastaanottaa yleisöltä muita takaisinmaksettavia varoja kuin talletuksia.

Ulkomaisella luottolaitoksella tarkoitetaan ulkomaista yritystä, joka harjoittaa pääasiassa luottolaitostoimintaa ja jota valvotaan vastaavalla tavalla kuin edellä mainittua luottolaitosta (LLL).

Rahoituslaitoksella tarkoitetaan yritystä, joka ei ole luottolaitos eikä sijoituspalveluyritys, ja jonka pääasiallisena toimintana on hankkia omistusosuuksia tai harjoittaa esimerkiksi

luotonantoa, maksupalveluiden tarjoamista, maksuvälineiden liikkeeseenlaskua, arvopaperien välitystä ja säilytystä tai sijoitusneuvonnan antamista (LLL, EU:n vakavaraisuusasetus).

Konsolidointiryhmällä tarkoitetaan konsernia, jonka muodostavat konsernin emoyritys, joka on luottolaitos tai ulkomainen luottolaitos, tällaisen luottolaitoksen emoyrityksenä oleva muu omistusyhteisö kuin sijoituspalveluyritys sekä emoyrityksen tytäryritykset, jotka ovat luottolaitoksia tai ulkomaisia luottolaitoksia, sijoituspalveluyrityksiä tai sijoituspalveluyritykseen rinnastettavia ulkomaisia yrityksiä, rahoituslaitoksia tai palveluyrityksiä (LLL).

Ryhmittymällä tarkoitetaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa määriteltyä rahoitus- ja vakuutusryhmittymää. Vähintään yksi ryhmittymään kuuluvista yrityksistä on rahoitusalan yritys ja vähintään yksi on vakuutusalan yritys. Ryhmittymään kuuluvat yritykset voivat muodostaa konsernin tai niillä voi olla muu merkittävä sidos (Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta (699/2004), jäljempänä RavaL).

Ryhmittymän emoyrityksellä tarkoitetaan yritystä, jolla on edellisessä kohdassa tarkoitettu määräysvalta vähintään yhteen suomalaiseen luottolaitokseen, vakuutusyhtiöön tai sijoituspalveluyritykseen (RavaL).

Ryhmittymän omistusyhteisöllä tarkoitetaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän muodostavan yritysryhmän emoyritystä, joka ei ole luottolaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö, vaihtoehtorahastojen hoitaja tai vakuutusyhtiö (RavaL).

Taloudellisella yhteenliittymällä tarkoitetaan sellaista yritysten vakiintunutta ja pysyvää yhteenliittymää, jossa yrityksillä on esimerkiksi keskinäistä omistusta tai liiketaloudellista riippuvuutta ilman, että ne muodostavat konsernisuhdetta, talletuspankkien yhteenliittymää tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymää. Taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvilla yrityksillä on tyypillisesti yhteinen liiketoimintaidea, ja ne voivat esiintyä markkinoilla esimerkiksi saman liikemerkin alaisuudessa ja käyttää yhteisiä jakelukanavia tuotteidensa ja palveluidensa myynnissä. Taloudellisen yhteenliittymän määritelmä ei ole kuitenkaan vakiintunut eikä siitä säädetä laissa. (LLL 94 §:n perustelut, HE 165/2001 vp).

Luottolaitosten yhteenliittymällä tarkoitetaan Talletussuojarahastoa, Sijoittajien korvausrahastoa ja pankkien vakuusrahastoja sekä esimerkiksi Finanssialan Keskusliittoa, osuuspankkien yhteenliittymää, säästöpankkien yhteenliittymää ja paikallisosuuspankkien yhteenliittymää.

Palveluyrityksellä tarkoitetaan oheispalveluyritystä, jonka pääasiallisessa liiketoiminnassa on kyse kiinteistöjen hallinnasta tai hoidosta, tietopalvelujen hoidosta tai muusta vastaavasta toiminnasta, jonka ominaispiirteenä on, että se on yhden tai useamman luottolaitoksen toimintaa avustavaa (LLL, EU:n vakavaraisuusasetus).

Valvontaviranomaisella tarkoitetaan Finanssivalvontaa.

Talletuspankkien yhteenliittymällä tarkoitetaan kokonaisuutta, jonka muodostavat keskusyhteisö, keskusyhteisön konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset, jäsenluottolaitokset, jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet (Laki talletuspankkien yhteenliittymästä (24.6.2010/599)).

Finanssiala ry
Itämerenkatu 11–13
00180 Helsinki
www.finanssiala.fi

FINANSSIALA